

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VIENUOLIKTASIS, DVYLIKTASIS IR TRYLIKTASIS
PERIODINIS PRANEŠIMAS PAGAL TARPTAUTINĘ KONVENCIJĄ DĖL VISŲ FORMŲ
RASINĖS DISKRIMINACIJOS PANAIKINIMO**

TURINYS

SUTRUMPINIMAI:	2
I. ĮVADAS.....	3
II. INFORMACIJA APIE KOMITETO REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMĄ.....	3
III. Informacija pagal konvencijos straipsnius	28
2 STRAIPSNIS	28
3 STRAIPSNIS	28
4 STRAIPSNIS	29
5 STRAIPSNIS	29
6 STRAIPSNIS	30
7 STRAIPSNIS	31
IV. PRIEDAI	32

SUTRUMPINIMAI:

ESBO – Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija
EUAA – Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra
EŽTT – Europos Žmogaus Teisių Teismas
LGKT – Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba
LRKD – Lietuvos Raudonojo kryžiaus draugija
LRV – Lietuvos Respublikos Vyriausybė
SADM – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
SKĮ – Seimo kontrolierių įstaiga
TLK – Teritorinė ligonių kasa
VLK – Valstybinė ligonių kasa
VRM – Vidaus reikalų ministerija
VSAT – Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie VRM
TMD – Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
ŽEIT – Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba

BK – Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas
KOMITETAS – JT Rasinės diskriminacijos panaikinimo komitetas
KONVENCIJA – Konvencija dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo
NVO – Nevyriausybinių organizacijų
PSD – Privalomasis sveikatos draudimas

I. IVADAS

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybė pateikia jungtinį vienuoliktąjį, dvyliktąjį ir tryliktąjį periodinį pranešimą pagal Tarptautinės konvencijos dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo (toliau – Konvencija) 9 straipsnį. Pranešime apžvelgiama Lietuvos Respublikos pažanga įgyvendinant Konvencijos nuostatas po Lietuvos Respublikos devintojo ir dešimtojo periodinio pranešimo pateikimo.

2. Pranešimas parengtas pagal Jungtinių Tautų Rasinės diskriminacijos panaikinimo komiteto (toliau – Komitetas) patvirtintas pranešimų rengimo gaires ir bendrąsias rekomendacijas. Rengiant pranešimą atsižvelgta į Komiteto baigiamąsias išvadas dėl Lietuvos devintojo ir dešimtojo periodinio pranešimo, kurios buvo patvirtintos 2019 m. balandžio – gegužės mėn. vykusioje Komiteto 98-oje sesijoje (CERD/C/LTU/CO/9-10). Rengiant pranešimą taip pat atsižvelgta į Lietuvos pateiktą ataskaitą apie baigiamųjų išvadų 34 pastraipoje nurodytų rekomendacijų įgyvendinimą. Komiteto raštas (CERD/104th session/FU/MK/ks), kuriuo buvo paprašyta pateikti daugiau informacijos, buvo išnagrinėtas ir į papildomus klausimus atsižvelgta.

II. INFORMACIJA APIE KOMITETO REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMĄ

3. Toliau pateikiama informacija pagal Komiteto rekomendacijas, kurios buvo pateiktos baigiamosiose išvadose dėl Lietuvos Respublikos IX-X periodinio pranešimo (CERD/C/LTU/CO/9-10). Atsakant į Komiteto baigiamųjų išvadų 12, 20 ir 22 pastraipose pateiktas rekomendacijas atsižvelgta į Komiteto raštą (CERD/104th session/FU/MK/ks), kuriuo paprašyta pateikti papildomos informacijos apie šių rekomendacijų įgyvendinimą.

The Committee recommends that the State party collect statistics on the social and economic situation of persons belonging to different ethnic and national minorities, disaggregated by sex, age and other relevant indicators, in order to acquire the necessary empirical data to design policies and measures aiming at enhancing the equal enjoyment of rights under the Convention.

4. Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės svarstys galimybę atlikti tyrimą apie socioekonominę tautinių mažumų padėtį 2024-2025 metais.

5. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Užsieniečių integracijos grupė šiuo metu nerenka skirtingoms etninėms ir tautinėms mažumoms priklausančių asmenų socialinės ir ekonominės padėties statistinių duomenų, bet yra labai suinteresuota tokius duomenis teikti ir gauti.

6. Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atsakinga už "Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2022–2023 m. veiksmų planą" numatytų priemonių, skirtų skatinti romų tautybės žmonių užimtumą, įgyvendinimą. Remiantis planu, vykdoma šiai tautinių mažumų grupei priklausančių asmenų registracijos Užimtumo tarnyboje ir jiems suteiktų paslaugų bei pritaikytų užimtumo rėmimo priemonių stebėseną.

7. Priede Nr. 6 pateikta informacija apie užimtus gyventojus pagal gimimo šalį ir Priede Nr. 7 – gausiausių tautybių išsilavinimo lygis. Kita turima informacija apie tautines mažumas pateikta Prieduose Nr. 1-5.

The Committee recommends that the State party allocate sufficient funding:

(a) To the Seimas Ombudsmen's Office so that it can effectively and independently fulfil its mandate, including in the new areas of competences defined in the amended Law on the Seimas Ombudsmen, in full compliance with the Paris principles;

8. Apžvelgiant į tai, kad Seimo kontrolierių įstaigai (toliau – SKĮ) 2018 m. biudžete buvo skirta 75 tūkst. eurų 2 naujoms pareigybėms įsteigti, lėšos perkeltos ir į 2019-2020 metus. Vis dėlto, pačios institucijos vertinimu, pakankamas finansavimo lygis dar nėra pasiektas. Planuojant asignavimus 2022 metams ir 2023 metams SKĮ teikė Finansų ministerijai trūkstamų lėšų poreikį Nacionalinės žmogaus teisių institucijos funkcijoms vykdyti, tačiau finansavimas skirtas nebuvo.

9. 2022 m. Vyriausybė pritarė Jungtinių Tautų Žmogaus teisių tarybos vykdomos Visuotinės periodinės peržiūros trečiojo ciklo metu Lietuvai pateiktoms rekomendacijoms skirti pakankamą finansavimą SKĮ, kad ji galėtų veiksmingai ir nepriklausomai vykdyti savo įgaliojimus, taip pat ir naujose kompetencijos srityse, ypač – vykdant Nacionalinės žmogaus teisių institucijos, atitinkančios Paryžiaus principus, funkcijas.

(b) To the Office of the Equal Opportunities Ombudsperson so that it can take up its preventive and education competences.

10. 2017 m. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos (toliau – LGKT) mandatas buvo papildytas prevencinės ir švietėjiškos veiklos vykdymu bei lygių galimybių užtikrinimo sklaida. 2023 m. biudžete pirmą kartą yra numatytas finansavimas prevencinės ir švietėjiškos veiklos vykdymui, skirti 64 tūkst. eurų.

11. Siekdama įgyvendinti minėtas veiklas, LGKT nuosekliai dirbo pritraukdama tarptautinį projektinį finansavimą. Pažymėtina, kad kol nebuvo skirtas tikslinis finansavimas iš nacionalinio biudžeto asignavimų diskriminacijos prevencijai, švietėjiškai veiklai ir lygių galimybių užtikrinimo sklaidai, Tarnyba neturėjo galimybių vykdyti tikslinę veiklą Lygių galimybių įstatyme numatytais diskriminaciniais pagrindais, kuriai nėra skelbiami konkursai projektiniam finansavimui gauti.

The Committee recommends that the State party amend the Law on Equal Treatment and the Criminal Code to introduce colour and descent as prohibited grounds of discrimination, in order to bring them in line with article 1(1) of the Convention.

12. Po tarpinstitucinių diskusijų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai su LGKT, pažymime, kad Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatyme kilmės sąvoka atitinka *descent* sąvoką ir nėra kliūčių taikyti šio diskriminacijos pagrindo. Apsauga nuo diskriminacijos dėl odos spalvos (*colour*) šiuo metu yra taikoma pagal diskriminacijos dėl rasės pagrindą Lygių galimybių įstatyme, tačiau ateityje planuojama papildyti Lygių galimybių įstatymą odos spalvos diskriminacijos pagrindu.

13. 2022 m. balandžio 28 d. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 60, 129, 135, 138, 169, 170, 170-1 ir 170-2 straipsnių pakeitimo įstatymu Nr. XIV-1065 Lietuvos baudžiamojoje teisėje įtvirtintos nusikalstamų veikų sudėties, kriminalizuojančios neapykantos kurstymą ir diskriminaciją, buvo papildytos naujais sudėties požymiais „*etninė kilmė*“ ir „*odos spalva*“, užtikrinančiais Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) ir Tarptautinės konvencijos dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo 1 straipsnio 1 dalies nuostatų visišką suderinamumą.

The Committee notes the information provided by the State Party on research carried out on vulnerable communities. However, the Committee regrets the lack of information on the intensification of public campaigns as recommended in paragraph 12 of the Concluding Observations. The Committee also regrets the lack of information on measures taken to promote the training of journalists on how to avoid the use of hate speech and stereotypes towards communities. The Committee considers the State party's response to this recommendation unsatisfactory and requests that it provide, in its next periodic report, information on steps taken to effectively implement the recommendation.

14. Dėl turimų resursų tiek žmogiškųjų, tiek finansinių, Žurnalistų etikos inspektoriatas tarnybos (toliau – ŽEIT) nuomone, ŽEIT turėjo ribotas galimybes įgyvendinti rekomendaciją dėl specialių mokymų, skirtų žiniasklaidos atstovų edukavimui, skatinant juos vengti vartoti neapykantos kalbą, taip pat stereotipus, nukreiptus į pažeidžiamas asmenų grupes, organizuoti. Tačiau žurnalistų etikos inspektorius pagal kompetenciją vykdo švietėjišką funkciją, pradėdamas tyrimus savo iniciatyva ir priimdamas sprendimus bylose, kuriose žiniasklaidos atstovai netinkamai įgyvendina saviraiškos laisvę ir skleidžia neapykantos kalbą, nukreiptą prieš pažeidžiamas asmenų grupes, kas kartą išsamiai paaiškindamas ir atkreipdamas žiniasklaidos atstovų dėmesį į tokį saviraiškos laisvės įgyvendinimo netinkamumą bei įspėdamas viešosios informacijos rengėjus (skleidėjus) dėl nustatytų pažeidimų Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo nustatyta tvarka. Be to, žurnalistų etikos inspektorius tiek raštu, tiek žodžiu, taip pat ŽEIT valdomoje socialinio tinklo Facebook paskyroje teikia konsultacijas ir rekomendacijas, kaip atpažinti, įvertinti ir vengti neapykantos kalbos skleidimo rengiamuose tekstuose, komentaruose arba kitokio pobūdžio įrašuose. Švietimui apie neapykantos kalbos daromą žalą, taip pat kaip atpažinti ir kur kreiptis susidūrus arba nukentėjus nuo neapykantos kalbos ŽEIT socialinių tinklų Facebook ir LinkedIn paskyrose yra skiriamas pastovus dėmesys. Taip pat 2021 metais ŽEIT atstovas dalyvavo TMD kartu su partneriais (nevyriausybinių organizacijomis) organizuojuose mokymuose, skirtuose šviesti tautinės mažumas neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų temomis. Nors tikslinė organizuotų mokymų auditorija buvo tautinių mažumų bendrijų nariai, juose kvieisti dalyvauti ir dalyvavo žiniasklaidos priemonių atstovai, aktyviausiai prie mokymų jungėsi regioninės žiniasklaidos atstovai.

15. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2020 m. vasario 24 d. įsakymu Nr. 1V-162 sudaryta darbo grupė veiksmingam atsakui į neapykantos nusikaltimus ir neapykantos kalbą Lietuvoje skatinti. Darbo grupės veikloje dalyvauja VRM, Generalinės prokuratūros, Policijos departamento, TMD, ŽEIT, LGKT, SADM ir 9-ųjų nevyriausybinių organizacijų, dirbančių žmogaus teisių apsaugos srityje, bei Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės ir viešosios įstaigos „Romų visuomenės centras“ atstovai. Darbo grupės pagrindinės funkcijos: svarstyti kovos su neapykantos nusikaltimais ir neapykantos kalba veiksmingumo didinimo klausimus ir rengti atitinkamus pasiūlymus. Darbo grupė jau yra parengusi pirmąją savo ataskaitą apie neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos situaciją Lietuvoje 2020-2021 m.

16. 2022 m. rugsėjo 30 d. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu patvirtintos atnaujintos pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrosios programos. Istorijos programoje daugiau dėmesio skiriama Lietuvos tautinei ir religinei įvairovei. Akcentuojama litvakų istorija: „Litvakų kultūros sklaida pasaulyje XIX a. – XX a. pr. Žymiausių litvakų pasiekimai (Nobelio premijos laureatai, išradėjai ir t. t.).“ Greta visų kitų tautinių mažumų išskiriami ir romai (iki šiol galiojusiose programose šio akcento nebuvo): „Rimai Lietuvoje: bendruomenės istorija.“ Programoje įtrauktas ir romų genocidas. „Holokaustas nacių okupuotoje Europoje ir Lietuvoje; romų ir kitų etninių, religinių ar socialinių grupių naikinimas“. Programoje atsiranda naujos reikšmingos temos, siejančios praeitį su dabartimi: „Paveldas ir atmintis. XX a. atmintis ir jos paveldas dabartinėje Lietuvoje. Sunkus dviejų totalitarinių režimų paveldas Lietuvoje: „Nacistinių

ir sovietinių masinių žudynių Lietuvoje vietos: Paneriai, Kauno fortai, Macikų lageris, Tuskulėnų dvaras ar kitos atminties vietos artimiausioje aplinkoje.“ Atnaujintos bendrosios programos skelbiamos adresu <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/06c1f24040b711edbc04912defe897d1>.

17. TMD daug dėmesio skiria romų genocido temos nagrinėjimui, skatindamas diskusijas apie žmogaus teises ir romų genocidą, leisdamas informacinius ir metodinius leidinius, organizuodamas mokymus švietimo sistemos darbuotojams, Lietuvos romų jaunimui ir žmogaus teisių aktyvistams, prisidėdamas prie tarptautinių ir nevyriausybinių organizacijų iniciatyvų, finansuodamas ir dalyvaudamas **Romų genocido atminimo dienos (rugpjūčio 2 d.)**, Tarptautinės romų dienos (balandžio 8 d.) minėjimo renginiuose. Romų padėties, istorijos ir tradicijų klausimu departamentas glaudžiai bendradarbiauja su Romų visuomenės centru.

18. Svarbu pažymėti, kad 2020-2021 metais dvi ombudsmenų prigimtųjų valstybinės institucijos: ŽEIT ir LGKT kartu vykdė iš dalies Europos Sąjungos finansuojamą projektą „#NOPLACE4HATE: Lietuvos institucijų atsako į neapykantos kalbą tobulinimas“. Šio projekto pagrindiniai tikslai buvo sukurti aiškias gaires, kaip teisėsaugos institucijos turėtų tirti skundus dėl neapykantos kalbos, kelti atsakingų valstybės institucijų gebėjimus neapykantos kalbos prevencijos srityje, gerinti pagalbos nuo neapykantos kalbos nukentėjusiems asmenims teikimą ir paslaugų prieinamumą, didinti visuomenės sąmoningumą atpažįstant ir reaguojant į neapykantos kalbą. Be to, projekte ypatingas dėmesys skirtas ne tik pareigūnų, tiriančių ir nagrinėjančių neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų bylas, tačiau ir plačiai visuomenei. Projekto vykdymo metu parengta ir viešai nacionalinėse žiniasklaidos priemonėse skelbta virš 20 publikacijų, skirtų atkreipti dėmesį į neapykantą, skleidžiamą pažeidžiamų asmenų grupių atžvilgiu, su kuria jos nuolat susiduria gyvendamos Lietuvoje. Taip pat plačiai vykdyta socialinės reklamos kampanija, nukreipta į plačios visuomenės sąmoningumo ir tolerancijos pažeidžiamų asmenų grupių atžvilgiu didinimą: sukurtos ir skirtingų miestų reklaminiuose stenduose eksponuotos septynios serijos įvairių plakatų, raginančių gerbti kitos tautybės, odos spalvos ar religijos žmones. Be minėtų veiklų, tiek televizijoje, tiek radijuje buvo skelbiami specialiai sukurti ir pritaikyti audiovizualiniai pranešimai (3 pranešimai skirti skleisti radijuje, 1 vaizdo klipas skleidimui televizijoje), kurių tikslas paaiškinti, kaip atpažinti neapykantos kalbos elementus raiškoje, kelti visuomenės sąmoningumą, taip pat raginti plačios visuomenės narius netoleruoti neapykantos kalbos, skleidžiamos pažeidžiamų grupių atžvilgiu ir apie ją pranešti kompetentingoms institucijoms.

19. Siekdama kovoti su neapykantos kalba, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija 2022 metų liepos-rugpjūčio mėnesiais vykdė nevyriausybinių organizacijų projektą, skirtą visuomenės teisinio švietimo veikloms įgyvendinti 2022 metais, konkursą, kurio tikslas – atrinkti ir finansuoti projektus, skirtus stiprinti visuomenės pagarbą žmogaus teisėms ir vienodo požiūrio bei teisės viršenybės principus, sprendžiant problemas, susijusias su neapykantą asmeniui ar asmenų grupei kurstančios kalbos skleidimu, skatinimu ar pateisinimu dėl tautybės ar seksualinės orientacijos. Konkursui skirta valstybės biudžeto lėšų suma – 70 000 eurų, kurią pasidalino pirmąją vietą pagal surinktus balus užėmusios organizacijos – Viešoji įstaiga Žmogaus Teisių Stebėjimo Institutas ir Nevyriausybinė organizacija Lietuvos žmogaus teisių centras. Projektų veiklomis planuojama: rengti visuomenės informavimo kampanijas; organizuoti jaunimo švietimo veiklas; organizuoti paskaitų ciklus plačiai visuomenei bei diskusijas neapykantos kalbos tematika sukviečiant neapykantos kalbos išpuolius patiriančių pažeidžiamų mažumos grupių atstovus ir plačiosios visuomenės atstovus; didinti platformos daugiauumeiles.lt žinomumą ir prieinamumą.

Recalling its general recommendation No. 35 (2013) on combating racist hate speech, the Committee recommends that the State party:

(a) Take measures to encourage and facilitate the reporting of hate speech and hate crimes, including by raising public awareness about access to legal aid and available legal remedies and ensuring that the perpetrators are adequately prosecuted and punished;

20. 2020 m. Lietuvos žmogaus teisių centras sukūrė alternatyvią pranešimų apie neapykantos nusikaltimus platformą „Pranešk apie neapykantos nusikaltimus (manoteises.lt)“, kurioje asmenys, nukentėję nuo neapykantos nusikaltimo ar neapykantos kurstymo ar tapę tokių įvykių liudininkais, gali nesunkiai pranešti apie juos NVO ar policijai ir sulaukti pagalbos. 2021 m. buvo gautas 181 pranešimas, iš jų 99 atvejais buvo pasirinkta kreiptis į policiją.

21. 2021 m., LGKT ir ŽEIT įgyvendinant projektą „#NOPLACE4HATE: Lietuvos institucijų atsako į neapykantos kalbą tobulinimas“, sukurta interneto svetainė apie neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus „Nepyk, a?“ (<https://nepyka.lt/en/>), skirta tiek specialistams, tiek nukentėjusiems, tiek ir padėti norintiems visuomenės nariams. Svetainėje nukentėjusiesiems pateikiama informacija, kaip pranešti apie neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus, informacija apie pagalbą, kurią jie gali gauti, bei jų teises baudžiamajame procese.

22. Interneto vartotojai apie neteisėtą turinį, aptiktą internete, skatinami pranešti Ryšių reguliavimo tarnybai interneto karštąja linija „Švarus internetas“ (<https://www.svarusinternetas.lt/>). 2021 m. buvo gauta 40 pranešimų, susijusių su neapykantos kalba: 17 – persiųsta ŽEIT toliau tirti ir galimai informaciją pašalinti; 23 – kitų šalių interneto paslaugų teikėjams, svetainių savininkams, socialinių tinklų valdytojams, siekiant pašalinti informaciją.

23. Generalinė prokuratūra informuoja visuomenę apie dėl neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos pradėtus ir atliekamus ikiteisminius tyrimus bei šios kategorijos baudžiamųjų bylų nagrinėjimo rezultatus. Siekiant padėti užtikrinti prokuratūros veiklos viešumą, skaidrumą ir atvirumą visuomenei, skatinti visuomenės pasitikėjimą prokuratūra, prisidėti prie nusikalstamumo prevencijos, viešojo intereso gynimo, sudaryti viešosios informacijos rengėjams palankias sąlygas laiku gauti objektyvią informaciją apie prokuratūros veiklą, Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2018-05-10 įsakymu Nr. I-158 buvo patvirtintas Informacijos teikimo viešosios informacijos rengėjams tvarkos aprašas. Pagal šį aprašą viešosios informacijos rengėjams teikiama informacija apie pradėtus, atliekamus ar perduotus teismui ikiteisminius tyrimus bei aktualius teismų sprendimus. Prokuratūros tinklalapyje skelbiama informacija ir apie aktualius neapykantos kalbos bei neapykantos nusikaltimų atvejus.

24. Generalinė prokuratūra rengia susitikimus su besispecializuojančiais neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos tyrime prokurorais, siekiant aptarti šios kategorijos nusikalstamų veikų tyrimo problematiką ir ieškant problemų sprendimų, bei su nevyriausybinių organizacijų atstovais, skatinant glaudesnį bendradarbiavimą, siekiant kovos su neapykantos nusikaltimais ir neapykantos kalba veiksmingumo stiprinimo, latentškumo mažinimo.

25. 2020 m. teisėsaugos pareigūnams parengtas praktinis vadovas „Bendradarbiavimas su neapykantos nusikaltimų pažeidžiamomis bendruomenėmis“ (<https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/Practical%20Guide%20ENG.pdf>), kuriame pateikiama informacija, padedanti geriau atpažinti neapykantos nusikaltimus: aprašyti labiausiai pažeidžiamų bendruomenių, tarp jų žydų, romų ir musulmonų bendruomenių, istorinis kontekstas,

demografija ir kultūrinės ypatybės, taip pat pažeidžiamumo pobūdis. Pateikiamos ir rekomendacijos, kaip užmegzti ir palaikyti ryšius su bendruomenėmis.

26. Policijos bendruomenės pareigūnai įpareigoti reguliariai organizuoti susitikimus su prižiūrimoje teritorijoje esančiomis mažumų ir (ar) socialinę atskirtį galinčiomis patirti (dėl negalios, tautybės, seksualinės orientacijos, religijos ir kt.) bendruomenėmis (ar jų atstovais). Susitikimų tikslas – dalytis įvairaus pobūdžio prevencine informacija, konsultuoti, palaikyti ryšį. 2020 m. organizuoti 385, 2021 m. – 591 toks susitikimas.

27. 2020 m. penkiuose didžiuosiuose šalies miestuose surengtos apskritojo stalo diskusijos, kuriose vietos policijos pareigūnai ir prokurorai su pažeidžiamų bendruomenių (tarp jų žydų ir romų bendruomenių) atstovais ir NVO aptarė pažeidžiamų bendruomenių ir nuo neapykantos nusikaltimų nukentėjusiųjų poreikius bei lūkesčius dėl teisėsaugos pareigūnų darbo, bendradarbiavimo problemas ir galimybes (dalyvavo 41 policijos pareigūnas, 14 prokurorų ir 60 pažeidžiamų bendruomenių ir NVO atstovų).

28. 2021 m. TMD organizavo 6 mokymus tautinių bendruomenių atstovams, žurnalistams ir švietimo įstaigų darbuotojams „Daugiau meilės. Bendruomenių veiksmai neapykantos kalbos atvejais: kaip atpažinti ir pranešti“, kurių tikslas – įgalinti tautinės bendruomenės Lietuvoje atpažinti neapykantos kalbą ir apie ją tinkamai pranešti. Mokymuose dalyvavo 105 dalyviai iš visos Lietuvos.

(b) Strengthen the capacity of law enforcement officers, prosecutors and judges to investigate and prosecute cases of hate crimes and hate speech and to collect disaggregated data on these crimes, including by expanding the number of training provided and the number of persons trained;

29. 2018–2020 m. VRM kartu Generalinė prokuratūra ir ŽEIT įgyvendino projektą „Atsako į neapykantos nusikaltimus ir neapykantą kurstančias kalbas Lietuvoje stiprinimas“, finansuojamą pagal Europos Sąjungos Teisių, lygybės ir pilietybės programą (2014–2020) (<https://vrm.lrv.lt/en/news/the-final-conference-of-the-hate-crime-prevention-project-was-held>).

Projekto veiklos apėmė baudžiamosios atsakomybės už neapykantos nusikaltimus ir neapykantos kalbas taikymo atvejų analizę ir atitinkamų rekomendacijų parengimą, mokymus policijos pareigūnams, prokurorams ir teisėjams, pažeidžiamų bendruomenių poreikių identifikavimą, skatinimą pranešti apie neapykantos nusikaltimus, teisėsaugos pareigūnų ir pažeidžiamų bendruomenių ryšių stiprinimą. Įgyvendinant šį projektą 2019–2020 m. penkiuose didžiuosiuose šalies miestuose surengta 17 bendrų policijos pareigūnų, prokurorų ir teisėjų mokymų (2 dienų) temomis „Neapykantos nusikaltimų ir neapykantą kurstančių kalbų poveikis. Bendravimo su nukentėjusiais ypatumai“ ir „Neapykantos nusikaltimų ir neapykantą kurstančių kalbų atpažinimas ir baudžiamosios atsakomybės taikymas“ (dalyvavo 132 policijos pareigūnai, 109 prokurorai ir 76 teisėjai).

30. 2020 m. Europos Žmogaus Teisių Teismui (toliau – EŽTT) priėmus sprendimą byloje „Beizaras ir Levickas prieš Lietuvą“, kurioje konstatavo pažeidimus, susijusius su netinkamu neapykantos kalbos tyrimu, Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra organizavo šios bylos aptarimą, kuriame dalyvavo 189 prokurorai. Įgyvendinant šį EŽTT sprendimą buvo atnaujintas tyrimas dėl atvejo, kurį nagrinėjo EŽTT šioje byloje. Iš šio ikiteisminio tyrimo buvo išskirta 10 ikiteisminių

tyrimų, iš jų 5 baigti perdavus bylą į teismą kaltinamuoju aktu, 4 nutraukti pagal laidavimą, 1 dar atliekamas. Visose bylose, kurios buvo perduotos teismui kaltinamuoju aktu, buvo priimti apkaltinamieji nuosprendžiai, asmenys pripažinti kaltais pagal BK 170 straipsnio 2 dalį. Tai leidžia daryti išvadą, kad EŽTT sprendimas padarė nemažą įtaką formuojantis naujai teismų (tuo pačiu ir ikiteisminio tyrimo) praktikai, užtikrinančiai asmenų apsaugą nuo neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos.

31. Generalinėje prokuratūroje 2020 m. kovo 30 d. parengtos „Ikiteisminio tyrimo dėl neapykantos nusikaltimų ir neapykantą kurstančios kalbos atlikimo, organizavimo ir vadovavimo jam ypatumų metodinės rekomendacijos“, skirtos užtikrinti geresniam neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos atpažinimui ir efektyvesniam ir kokybiškesniam jų tyrimui. Šios rekomendacijos bus tobulinamos, padedant ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro ekspertui.

32. Prokurorai dalyvauja kitų Lietuvos institucijų, EJTN, CEPOL organizuojamuose mokymuose neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų tema. 2018 m. pagal kvalifikacijos tobulinimo programą „Pareigūnų veiksmai neapykantos nusikaltimų atvejais“ mokėsi 25 policijos pareigūnai. Pagal 2019 m. patvirtintą kvalifikacijos tobulinimo programą „Pareigūnų veiksmai neapykantos nusikaltimų atvejais ir prevencinė veikla užkardant neapykantos nusikaltimus“ 2020 m. mokėsi 99, 2021 m. – 173, 2022 m. – 89 policijos pareigūnai. Nuo 2020 m. temos „Neapykantos nusikaltimų samprata, požymiai, formos, teisinis reglamentavimas“ ir „Neapykantos nusikaltimų skirtumai nuo kitų nusikalstamų veikų“ integruotos į policininko modulinio profesinio mokymo programą, pagal kurią mokosi visi policijos kursantai Lietuvos policijos mokykloje.

33. 2021 m. 43 policijos pareigūnai dalyvavo LGKT kartu ŽEIT organizuojuose mokymuose tema „Institucijų atsakas į neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus“. Minėtų institucijų iniciatyva sukurtas mokomasis vaizdo klipas teisės saugos pareigūnams „Kaip atpažinti neapykantą motyvuotas veikas?“.

34. 2022 m. 140 policijos pareigūnų dalyvavo mokymuose „Tarpkultūrinių kompetencijų stiprinimas kovoje su neapykantos nusikaltimais“, kuriuos organizavo Žmogaus teisių stebėjimo institutas, pasitelkęs Lietuvos ir tarptautinius ekspertus bei neapykantos nusikaltimų pažeidžiamų bendruomenių atstovus. Mokymų metu dėmesys buvo skiriamas musulmonų bendruomenei, migrantams iš Vidurio Rytų šalių, jų papročiams ir tradicijoms bei policijos atsakui į neapykantos nusikaltimus prieš romų ir žydų bendruomenes ir migrantams iš Afrikos valstybių.

(c) Collect statistics on investigated cases of hate crimes and incitement to hatred emanating from politicians and from the media, including on the Internet;

35. 2021 m. Lietuvos policijoje įsteigtos trys „Virtualaus patrulio“ pareigybės, skirtos prevencinei veiklai elektroninėje erdvėje. Viena iš pagrindinių šių pareigūnų funkcijų – identifikuoti neteisėtą ar žalingą turinį internete ir perduoti jį atitinkamiems padaliniais tirti. 2021 m. patikrinus galimų pažeidimų, kuriuos identifikavo „Virtualus patrulis“ ar apie kuriuos gyventojai pranešė „Virtualiam patruliui“, aplinkybes, buvo pradėti 9 ikiteisminiai tyrimai dėl neapykantos kurstymo.

36. Taip pat, žr. 22 paragrafą.

(d) Enhance the data collection system in order to allow the collection of data disaggregated by prohibited grounds in cases of discrimination, hate speech and hate crimes.

37. Siekiant geresnio neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos atpažinimo ir registravimo, 2021 m. Integruotoje baudžiamojo proceso sistemoje sukurti (2022 m. sausį įdiegti) nauji funkcionalumai – registruojant nusikalstamą veiką būtina pažymėti, ar tai yra neapykantos nusikaltimas, taip pat surašyti indikatoriai, kurie padeda pareigūnams geriau atpažinti neapykantos nusikaltimą ar neapykantos kalbą.

38. Statistiniai duomenys apie užregistruotas nusikalstamas veikas, susijusias su diskriminacija, neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimais, išskiriant motyvo požymį, pateikti ataskaitos Priede Nr. 8.

Noting that the State party is in the process of amending its legislation related to the compensation of victims of violent crimes to bring it in line with European Union requirements, the Committee recommends that the State party include compensation to victims of discrimination and incitement to hatred falling under articles 169, 170 and 171 of the Criminal Code in the draft Law on the Compensation for Victims of Violent Crimes.

39. Nuo smurtinių nusikaltimų nukentėję asmenys turi teisę Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo nustatyta tvarka gauti smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensaciją iš specialaus Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo. Smurtinių nusikaltimų, dėl kurių padaryta žala kompensuojama, sąrašas yra patvirtintas Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu ir paskelbtas viešame Teisės aktų registre. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad šiuo metu galiojantis minėtas įstatymas nustato smurtinio nusikaltimo sąvoką, susietą su smurtinio nusikaltimo padariniais, tokiais kaip gyvybės atėmimas, sveikatos sužalojimas arba seksualinio apsisprendimo laisvės pažeidimai. Įstatyme nuostatų dėl žalos atlyginimo už nusikalstamas veikas, įtvirtintas BK 169, 170, 171 straipsniuose, nėra. Taip pat šie straipsniai nėra laikomi smurtiniais nusikaltimais pagal BK sistemą.

40. Papildomai informuojame, kad 2018 m. birželio 30 d. pakeistas Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 12 straipsnis, kuriame įtvirtinta teisė gauti nemokamą antrinę valstybės garantuojamą teisinę pagalbą nukentėjusiesiems, kai nusikalstama veika padaryta siekiant išreikšti neapykantą nukentėjusiajam dėl amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, neįgalumo, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų.

41. Siekiant pašalinti Europos Komisijos oficialiame pranešime identifikuotas 2008 m. lapkričio 28 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2008/913/TVR dėl kovos su tam tikromis rasizmo ir ksenofobijos formomis bei apraiškomis baudžiamosios teisės priemonėmis įgyvendinimo spragas, 2022 m. balandžio 28 d. padaryti pakeitimai BK 60 straipsnio 1 dalies 12 punkte (sunkinanti aplinkybė – siekis išreikšti neapykantą), 129 straipsnio 2 dalies 13 punkte (nužudymas siekiant išreikšti neapykantą), 135 straipsnio 2 dalies 13 punkte (sunkus sveikatos sutrikdymas siekiant išreikšti neapykantą), 138 str. 2 d. 13 p. (nesunkus sveikatos sutrikdymas siekiant išreikšti neapykantą), 169 straipsnyje (diskriminavimas dėl tautybės, rasės, lyties, kilmės, religijos ar kitos grupinės priklausomybės), 170 straipsnyje (kurstymas prieš bet kokios tautos, rasės, etninę, religinę ar kitokią žmonių grupę), 170¹ straipsnyje (grupių ir organizacijų, turinčių tikslą diskriminuoti žmonių

grupe arba kurstyti prieš ją, kūrimas ir veikla), tarp kitų saugomų charakteristikų įtvirtinant ir odos spalvą bei etninę kilmę.

Recalling its general recommendation No. 27 (2000) on discrimination against Roma, the Committee recommends that the State party intensify its efforts towards the integration of Roma into society, within the framework of the Action Plan for the Integration of Roma into Lithuanian Society for 2015-2020. In particular, the Committee recommends that the State party guarantee that sufficient funding and human resources is allocated to the strategy and ensure a higher participation of the Roma community in its implementation, in particular Roma women. Moreover, the Committee recommends that the State party:

(a) Actively combat discrimination against Roma in all spheres, in particular employment and housing, and ensure that those victims of discrimination have access to adequate remedies. With a view to combating prejudices and stereotypes towards Roma people, the Committee recommends that the State party provide training to law enforcement and judicial officers and to journalists on Roma issues. The Committee also recommends that the State party undertake awareness-raising campaigns to promote Roma culture and combat stereotypes and prejudices against Roma people;

42. Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatyme yra įtvirtintas diskriminacijos draudimas, nurodyti galimi diskriminacijos pagrindai: lytis, rasė, tautybė, pilietybė, kalba, kilmė, socialinė padėtis, tikėjimas, įsitikinimai ar pažiūros, amžius, lytinė orientacija, negalia, etninė priklausomybė, religija. Siekiant ugdyti pagarbą žmogui, užtikrinti teisės aktų, nustatančių nediskriminavimo ir lygių galimybių principą, nuostatų įgyvendinimą, didinti visuomenės teisinį sąmoningumą, supratingumą, informuoti visuomenę apie vykdomas lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo priemones, stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo srityje, įgyvendinami Nediskriminavimo skatinimo veiksmų planai. Periodiniuose pranešimuose aptariamu 2018–2022 m. laikotarpiu buvo (yra) įgyvendinami du Nediskriminavimo skatinimo veiksmų planai: 2017–2020 m. ir 2021–2023 m. Įgyvendinant veiksmų planą rengiami mokymai ir švietėjiški renginiai integracijos į visuomenę ir lygių galimybių užtikrinimo klausimais bei kitos veiklos.

43. Įgyvendinant priemonę „Rengti jaunimui ir su jaunimu dirbantiems asmenims mokymus nediskriminavimo skatinimo ir pagarbos žmogui ugdymo klausimais, nepažeidžiant tėvų teisės auklėti vaikus pagal savo įsitikinimus“, buvo vykdomi mokymai „Antidiskriminacijos, tolerancijos ir pagarbos kitam ugdymas“ tema, su jaunimu dirbantys asmenys, moksleiviai, švietimo įstaigų darbuotojai įgijo naujų žinių, pasitikrino esamą situaciją savo gyvenamojoje aplinkoje, įvaldė nediskriminacinio ir pagarbaus bendravimo būdus, pagerino gebėjimą atsisakyti išankstinių nuostatų, išmoko pasirinkti tinkamas bendravimo frazes, atpažinti patyčių priežastis bei kovoti su jų padariniais savo gyvenamojoje, mokymosi ar darbo aplinkoje.

44. Įgyvendinant priemonę „Rengti darbdaviams ir jų atstovams mokymus ir švietėjiškus renginius lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo darbo rinkoje klausimais“, 2018–2020 m. Užimtumo tarnyba organizavo darbdaviams mokymus ir švietėjiškus renginius lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo darbo rinkoje klausimais, įtraukiant mokymus apie romų kultūrą ir papročius, kuriuose dalyvavo 406 darbdaviai. Taip pat buvo teiktos konsultavimo paslaugos romams, siekiant padidinti jų motyvaciją įsidarbinti ar mokytis, patarti dėl darbo pakeitimo, padėti

jiems pasirinkti profesiją ar planuoti karjerą, atsižvelgiant į asmenines savybes ir darbo rinkos poreikius – tokias paslaugas gavo 740 romų. Informavimo paslaugomis, siekiant padėti romams susirasti darbą ar įgyti paklausią darbo rinkoje kvalifikaciją ar kompetencijas, reikalingas įsidarbinti, pasinaudojo 745 romai, aktyvios darbo rinkos priemonėse, skatinant romų užimtumą, dalyvavo 264 romai.

45. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija atsakinga už veiksmų plano ir jo įgyvendinimo priemonių vykdymo koordinavimą. Įgyvendinant veiksmų planą dalyvauja ir kitos ministerijos, TMD, Jaunimo reikalų agentūra ir kitos institucijos bei įstaigos.

46. TMD nuolat atlieka tyrimus apie romų tautinės mažumos socioekonominę padėtį, kuriuose analizuojamas romų išsilavinimas, integracija į darbo rinką, subjektyvus sveikatos vertinimas, gyvenamojo būsto sąlygos. Paskutiniai atlikti tyrimai – „Romų tautybės asmenų padėtis 2020 metais“, kuriame buvo įvertinti romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2015-2020 metais pasiekti rezultatai ir 2022 m. atlikta analizė „Lietuvos romų socialinis demografinis portretas: ką atskleidžia 2021 metų gyventojų surašymas?“.

47. Be to, kaip jau buvo minėta atsakant į ankstesnes rekomendacijas, TMD kasmet remia tradicinius romų renginius, pristatančius romų istoriją, kalbą ir supažindinančius visuomenę su savita romų bendruomenės kultūra. Kasmet organizuojama romų kalbos šventė, leidžiamos knygos, organizuojamos parodos. Ypatingas dėmesys skiriamas romų genocido minėjimui, 2019 metais Lietuvos Respublikos Seimas oficialiai įtraukė romų genocido minėjimą rugpjūčio 2 dieną į atmintinų dienų sąrašą.

48. Siekiant pagerbti romų genocido aukas, buvo sukurta muzikinė pjesė „Samudaripen. Mergaitė iš vagono“. Pjesė buvo rodoma 2018-2020 metais įvairiose Lietuvos miestuose. 2022 m. romų genocido atminties dienos paminėti MO muziejuje buvo organizuotas meninės instaliacijos „Samudaripen. Esu Karolis“ pristatymas.

49. Siekiant skleisti informaciją apie romų genocidą, TMD yra išleidęs knygas įvairioms tikslinėms grupėms: knyga „Esu Karolis“ skirta 5-8 klasės vaikams susipažinti su romų genocidu; metodinė priemonė „Teisė prisiminti“ (parengta Europos Tarybos) skirta jaunimui ir jaunimo darbuotojams; knyga „Užmirštas genocidas. Lietuvos romai nacių okupacijos metais“ skirta plačiai visuomenei.

50. Didelio susidomėjimo sulaukia parodos, kuriose pristatoma romų kultūra ir tradicijos. 2019 metais Nacionalinėje dailės galerijoje veikė paroda „Saldus ateities prakaitas“. Paroda apėmė pastarųjų 40 metų Lietuvos dailę, pradedant aštuntojo dešimtmečio pabaiga – devintojo dešimtmečio pradžia – prieš pat didžiąsias permainas. Tarp daugiau nei 70 menininkų darbų buvo parodytos Andrew Mikšio nuotraukos, vaizduojančios romų gyvenimą. Tas pat menininkas 2022 metais MO muziejuje pristatė parodą apie romus „BAXT“. Paroda suteikė galimybę naujai per vizualiojo meno prizmę pažvelgti į romų situaciją Lietuvoje, kritiškai peržiūrėti su šia bendruomene susijusias išankstines nuostatas ir įsigilinti į skirtingus požiūrio taškus bei gyvenimo patirtis.

51. 2019 metais buvo įgyvendinta socialinė kampanija „Lygink rūbus, ne žmones“. „Lygink rūbus, ne žmones“ – socialinė kampanija, siekianti atkreipti visuomenės bei darbdavių dėmesį į socialinę atskirtį patiriančius asmenis darbo rinkoje bei parodyti, kad priimant į darbą profesinės

kompetencijos ir įgūdžiai yra svarbiau nei asmeninė praeitis. Romai buvo viena iš tikslinių socialinės kampanijos grupių. Internetiniame dienraštyje www.15min.lt buvo publikuojami straipsniai apie dirbančius romus, sunkumus, su kuriais susiduria siekdami integruotis į darbo rinką.

52. Be kita ko, 2017–2022 m. laikotarpiu buvo atlikti Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo pakeitimai, kuriais praplėsta apsauga nuo priekabiavimo ir seksualinio priekabiavimo, įtvirtinta apsauga nuo diskriminacijos šeimos pagrindu, taip pat asmenų, kurie pranešė, pateikė skundą ar dalyvauja byloje dėl diskriminacijos, apsauga.

53. Statistinė informacija: per 2021 m. Užimtumo tarnyboje įregistruota 381 bedarbis romas (iš jų 186 – moterys), įdarbinta – 169 (iš jų – 88 moterys), dalyvavo aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse – 9 (7 – įdarbinimas subsidijuojant, 2 – profesiniame mokyme).

54. Per 2022 m. sausio-spalio mėn. Užimtumo tarnyboje įregistruota 539 bedarbių romų (iš jų 273 – moterys), įdarbinta – 114 (iš jų 59 – moterys), dalyvavo aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse – 10 (7 – įdarbinimas subsidijuojant, 3 – profesiniame mokyme). 2022 m. gruodžio 1 d. Užimtumo tarnyboje buvo registruota 315 bedarbių romų (iš jų 187 – moterys).

55. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 11 straipsnio 3 dalimi, užimtumo rėmimo priemonės įgyvendinamos vadovaujantis moterų ir vyrų lygių galimybių bei nediskriminavimo principais.

(b) Pursue its efforts to promote the enrolment of Roma children in pre-school education and support Roma children and youth's completion of compulsory education and their access to tertiary education, including with language and social skills support. It also recommends that the State party provide young Roma boys and girls with vocational training opportunities adapted to the needs of the employment market. In addition, the Committee recommends that the State party conduct awareness raising campaigns about the importance of education targeted to Roma children and young people and their family;

56. Lietuvoje įstatymu garantuojamas lygių galimybių užtikrinimas švietimo sistemoje – Švietimo įstatymo 5 str. 1 d. numato, jog vienas iš principų yra lygių galimybių principas. Pagal jį švietimo sistema yra socialiai teisinga, ji užtikrina asmens teisių įgyvendinimą, kiekvienam asmeniui laiduojanti švietimo prieinamumą, bendrojo išsilavinimo bei pirmosios kvalifikacijos įgijimą ir sudaranti sąlygas tobulinti turimą kvalifikaciją ar įgyti naują. Kiekvienu atveju siekiant užtikrinti kokybišką išsilavinimą pažeidžiamoms mokinių grupėms mokyklos lygmenyje priimami individualūs sprendimai.

57. Kiekvienoje savivaldybėje bendrojo ugdymo įstaigos tam, kad geriau atlieptų moksleivių poreikius, taiko individualias priemones romų tautybės mokinių socialinei ir mokymosi padėčiai gerinti. Bendrojo ugdymo įstaigos savivaldybės siekdamos stiprinti šviečiamąjį darbą su ikimokyklinio amžiaus mokiniais bendradarbiauja su šiomis nevyriausybinėmis organizacijomis: „Maisto banku“; Atvirų jaunimo centrų veiklose, kur vykdomi bendri projektai su nevyriausybinėmis organizacijomis: Kėdainių r. vaikų ir jaunimo sveikatos klubo „Sveiki“, Lietuvos šaulių sąjungos Kėdainių skyriumi; Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija ir kt. –

organizuojami įvairūs užsiėmimai, mokymai, sporto renginiai, kuriuose dalyvauja įvairių tautybių vaikai, tarp jų ir romų tautybės.

58. Stiprinamas šviečiamasis darbas vykdomas su ikimokyklinio amžiaus vaikų turinčiomis romų šeimomis. Mokyklose tikslingai organizuoti susitikimai su ikimokyklinio amžiaus vaikus auginančiomis šeimomis, aptariamos galimybės kasdien palydėti vaikus į ugdymo įstaigas, pagal galimybes organizuotas vaikų pavėžėjimas iki ugdymo įstaigų ir namo (pvz., mokykliniais autobusais).

59. Vilniaus m. savivaldybė garantuoja pavėžėjimą iki ugdymo įstaigos socialinę riziką patiriantiems mokiniams. Šeimos informuojamos ir supažindinamos su palankiomis sąlygomis visapusiškam asmenybės vystymuisi: saugi aplinka, kūrybingi, atsakingi mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, maitinimas, gebėjimų ugdymas (muzikinių, sportinių, meninių ir kt.). Viena iš pasiteisinusių šviečiamojo pobūdžio priemonių ikimokyklinio ugdymo įstaigose: skatinimas naudotis teise į ikimokyklinį ir priešmokyklinį institucinį ugdymą – individualūs pokalbiai su romų šeimomis, turinčiomis ikimokyklinio amžiaus vaikų. Mokyklos atstovai susitikimuose su tėvais bandė pagrįsti, kad amžius iki 6 metų – pats imliausias, šiuo periodu formuojasi asmenybės pagrindiniai socialiniai įgūdžiai, todėl labai svarbu vaikams skirti itin didelį dėmesį ugdant jų fizinius, emocinius ir kt. poreikius, formuoti tinkamo elgesio įgūdžius. Vyksta šviečiamasis darbas – stiprinama informacijos sklaida (lankstinukai) apie ikimokyklinio ugdymo įstaigas arčiausiai gyvenamosios vietos, socialinės pagalbos centro socialinių darbuotojų ir atvejo vadybininkų apsilankymai romų šeimose, atvejo vadybos posėdžiuose.

60. Romų šeimos skatinamos naudotis teise į ikimokyklinį ir priešmokyklinį institucinį ugdymą. Ugdymo įstaigos užmezga ryšius su romų bendruomenės lyderiais ir palaiko nuolatinį kontaktą su jais. Skatinimas naudotis teise į ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą vyksta atvejo vadybos posėdžių metu, socialinių darbuotojų, ugdymo įstaigų specialistų apsilankymais. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos darbuotojai individualiai bendrauja su šeimomis, kurios augina mažamečius vaikus, pateikdamos pavyzdžius apie ugdymus romų tautybės vaikus įstaigoje ir jų padarytą individualią pažangą bei sėkmingai pasiektą mokyklinę brandą. Kaip pavyzdį galima nurodyti Ukmergės rajono savivaldybę. Ukmergės rajono savivaldybėje, vadovų teigimu, romų tautybės tėvai suinteresuoti, kad jų vaikai lankytų ikimokyklinio ugdymo įstaigas ar ugdytųsi pagal priešmokyklinio ugdymo programas. Jų lankomumas geras. Beveik visoms romų šeimoms reikalinga pagalba įregistruojant vaikus į Elektroninę vaikų priėmimo į darželius sistemą. Tai atlikti padeda Ukmergės r. administracijos švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vyr. specialistė, savivaldybės socialiniai darbuotojai arba TMD projekto „Vietinės romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“ tarpininkai. Atskirais atvejais su romų šeimomis bendrauja ir teikia rekomendacijas leisti ikimokyklinio amžiaus vaikus į ikimokyklines ar priešmokyklines grupes ugdymo įstaigų vadovai, socialiniai pedagogai, seniūnijų socialiniai darbuotojai. Kitais atvejais siekiant užtikrinti nuolatinį vaikų dalyvavimą pamokose kai kuriose savivaldybėse romų vaikų lankomumas ir nepateisinamas ugdymo įstaigų praleidimas susiejamas su tėvams mokamomis socialinėmis išmokomis.

61. Mažindamos ankstyvąjį romų mokinių pasitraukimą iš švietimo sistemos bendrojo ugdymo įstaigos skatina mokinių aktyvų dalyvavimą mokyklos bendruomenės gyvenime, romų vaikų

įtraukimą į įvairias neformaliojo vaikų švietimo veiklas, į projektines, prevencines veiklas. Su tėvais ir vaikais organizuojami pokalbiai lytinio švietimo klausimais, išsilavinimo teikiamomis galimybėmis planuojant karjerą, kitais aktualiais klausimais, bandoma motyvuoti teigiamais romų tautybės asmenų gyvenimo pavyzdžiais.

62. Mokiniais, turintiems mokymosi sunkumų, identifikavus mokymosi sunkumus sudaromos sąlygos individualioms konsultacijoms (kaip ir kitų tautybių mokiniais). Mokiniai motyvuojami įvairių edukacinių renginių ir netradicinių pamokų vedimu. Kaip pavyzdį galima nurodyti Vilkaviškio rajoną. Vilkaviškio rajono savivaldybėje ankstyvasis romų mokinių pasitraukimas iš švietimo sistemos sprendžiamas tarpinstitucinių pasitarimų metu, kuriuos organizuoja Vilkaviškio rajono savivaldybės tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorius, atvejo vadybos posėdžių metu teikiant paslaugas šeimoms, Vilkaviškio rajono savivaldybės administracijos Vaiko gerovės komisijos posėdžių metu – skiriant pagalbą ir paslaugas romų mokiniais ir šeimoms, vykdant nesimokančių ir nelankančių mokyklos NEMIS sistemoje apskaitą – sprendžiami klausimai su mokykla, Vaiko gerovės komisijomis.

63. Didinama specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių įtrauktis bendrojo ugdymo įstaigose. Įtraukusis ugdymas siekia suteikti lygias ugdymosi galimybes visiems vaikams, nepaisant, bet kartu ir neignoruojant kultūrinių, socialinių ar kitokių skirtumų tarp ugdytinių. Bendrojo ugdymo įstaigų darbuotojai, dirbantys su romų tautybės mokiniais, turi būtiną įtraukiamam ugdymui tarpkultūrinę patirtį, truncančią ne vienus metus, jie pažįsta romų kultūrą, supranta, kodėl vaikas vienaip ar kitaip elgiasi, ir gali adekvačiai reaguoti, suteikti vaikui būtiną pagalbą. Geriausiai ir tampriausiai su romų šeimomis bendradarbiauja mokinių auklėtojai, socialiniai pedagogai, kuriems tenka lankytis romų šeimose, spręsti mokinių ugdymo problemas. Individualiai dirbama su kiekvienu vaiku, jų poreikiams skiriama daug dėmesio, padedami ruošti namų darbai, organizuojama pagalba nuotoliniam mokymui, ugdomi trūkstanti socialiniai įgūdžiai. Mokiniais mokymo įstaigose kuriama jauki aplinka – jie su auklėtoja ir mokytojais geria arbatą, gali atvirai pasišneketi. Pasiekimai akivaizdūs – ne tik stabdomas ankstyvas pasitraukimas iš švietimo sistemos, bet ir visapusiškai ugdoma kiekvieno mokinio asmenybė.

64. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniais pagal galimybes teikiamos socialinio pedagogo, specialiojo pedagogo, logopedo, mokytojo padėjėjo, sveikatos priežiūros specialisto, bibliotekininko pagalba, skiriamos papildomos lietuvių k. pamokos, individualios konsultacijos.

65. Dalykų mokytojai diferencijuoja užduotis, atsižvelgia į mokinių poreikius, stebi asmeninę mokinio pažangą ir palaiko mokymosi motyvaciją. Klasų vadovai ir pagalbos specialistai palaiko nuolatinį ryšį su tėvais (globėjais), aptariama mokinių asmeninė pažanga. Romų tautybės mokiniai, kaip ir visi kiti mokiniai, dalyvauja bendrojo ugdymo mokiniais skirtuose renginiuose, vasaros stovyklose. Anksčiau minėtoms veikloms lėšos skiriamos pagal poreikį iš mokyklų asignavimams konkrečioje savivaldybėje skirtų lėšų.

66. Profesiniame mokyme romų kilmės asmenys nėra diferencijuojami pagal lytį ar išskiriami gaunant lengvatas ar paramą profesijos mokymuisi. Romų kilmės asmenys mokytis profesijos priimami tokiais pačiomis sąlygomis kaip ir kitų Lietuvoje gyvenančių tautų atstovai. Asmenims, mokantis pagal formaliojo profesinio mokymo programas ar jų modulius, yra galimybė gauti mokymosi stipendiją, Vyriausybės nustatyta tvarka gauti socialinę stipendiją ar materialinę paramą.

Pagal poreikį profesinio mokymo įstaigos gali suteikti bendrabutį. Aukštojo mokslo įstaigose studijuojantiems romų tautybės asmenims nėra taikoma speciali pagalba dėl jų tautybės.

67. Per pastarąjį dešimtmetį pasiekta reikšmingų pokyčių romų mokinių dalyvavime švietimo sistemoje. TMD užsakymu atlikto tyrimo „Romų tautybės asmenų padėtis 2020 m.“ (toliau – 2020 metų tyrimas) duomenys rodo, kad lyginant su 2015 m., daugiau romų vaikų lanko ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą, fiksuojamas tolygesnis romų moksleivių pasiskirstymas pagal klases bendrojo ugdymo mokyklose, daugėja besimokančių vyresnių nei 16 metų asmenų. Jauniausioje grupėje (10–19 m.) sumažėjo pradinio išsilavinimo neįgijusių arba vis dar pradinėse klasėse besimokančių romų vaikų dalis (nuo 36 proc. 2015 m. iki 28 proc. 2020 m.). Jaunimo grupėje (20–29 m.) sumažėjo neraštingų ir pradinio išsilavinimo neįgijusių asmenų (nuo 11 iki 4 proc.) ir išaugo pagrindinį (nuo 22 iki 30 proc.) ir vidurinį išsilavinimą turinčių asmenų (nuo 8 iki 18 proc.). Vis dėlto romų moksleivių skaičius paskutinėse pagrindinio ugdymo ir gimnazijos klasėse vis dar yra labai mažas.

68. 2018–2022 metų laikotarpiu romų vaikų skaičius bendrojo ugdymo mokyklose siekė apie 420–450 mokinių. 2020 metų tyrimas rodo, kad sumažėjo privalomojo ugdymo laikotarpiu nesimokančių mokinių. 2020 m. 6–15 m. grupėje nesimokė 6 proc. vaikų (2015 m. 7–16 m. grupėje nesimokė 14 proc. vaikų).

69. TMD, siekdamas užtikrinti sklandesnę romų vaikų integraciją ugdymo įstaigose, remia neformalų romų vaikų švietimą. Kasmet skiriamas finansavimas Romų visuomenės centro ir multikultūrinio vaikų ir jaunimo dienos centro „Padėk pritapti“ projektams, kurie dirba su romų vaikais ir jaunimu. Romų visuomenės centre kasmet 10-12 ikimokyklinio amžiaus romų vaikų yra rengiami mokyklai: vyksta socialinių įgūdžių, lietuvių kalbos ir kiti užsiėmimai. Užsiėmimus lanko vaikai nuo 4 metų. Mokyklinio amžiaus vaikai Romų visuomenės centre lanko įvairius būrelius – tautinių šokių, karjeros ugdymo, laisvojo piešimo ir kitus; dalyvauja edukacinėse išvykose ir vasaros stovyklose. Multikultūrinio vaikų ir jaunimo dienos centro „Padėk pritapti“ tikslas – romų vaikų ir jaunimo socialinės atskirties mažinimas, tolerancijos skatinimas per švietimą, edukaciją, neformalųjį ir įtraukųjį ugdymą. Nuo 2019 metų centras veikia kaip Atvira jaunimo erdvė, kurioje skatiname turiningą jaunuolių užimtumą. Visos „Padėk pritapti“ veiklos orientuotos į edukaciją, socialinių įgūdžių lavinimą, bendruomeniškumą, pagarbą kiekvienam lankytojiui, pasitikėjimo kūrimą, darbą su šeimomis, stereotipų griovimą, visuomenės švietimą. Taip pat finansavimą šioms įstaigoms skiria Socialinės apsaugos ir darbo ministerija bei Vilniaus miesto savivaldybė.

(c) Continue its efforts to facilitate the access of Roma to adequate housing, including access to social housing and subsidies for house rental, and complete the resettlement of the Roma households living in the Kirtimai neighbourhood. It also recommends that the State party strengthen coordination mechanisms in order to ensure that no house is demolished unless alternative housing or monetary compensation has been provided to the inhabitants;

70. Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas nustato lygiateisiškumo principą, kuriuo vadovaujantis parama būstui įsigyti ar išsinuomoti teikiama užtikrinant asmenų ir šeimų lygybę. Parama būstui įsigyti ar išsinuomoti teikiama asmenims ir šeimoms, įvertinus jų turimą turtą, gaunamas pajamas ir kitus su asmens bei šeimos socialine padėtimi susijusius veiksnius. Parama būstui įsigyti teikiama: 1) valstybės iš dalies kompensuojamų būsto kreditų

gavėjams teikiant subsidijas valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti; 2) mokant išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją. Parama būstui išsinuomoti teikiama: 1) nuomojant socialinį būstą; 2) mokant būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją.

71. Visi mažesnes pajamas gaunantys Lietuvos gyventojai, nepriklausomai nuo jų tautybės, lyties ar rasės gali gauti paramą būstui išsinuomoti, t. y. pasinaudoti būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija. Dėl jos reikia kreiptis į savivaldybę, kurioje žmogus yra išsinuomojęs būstą ir deklaravęs savo gyvenamąją vietą arba yra įtrauktas į gyvenamosios vietos nedeklaravusių asmenų apskaitą. Kompensacijos dydis priklauso nuo savivaldybės, kurioje nuomojamas būstas, nuomojamo būsto ploto ir šeimos narių skaičiaus. Pakeitus teisės aktus, savivaldybėms suteikta teisė nuomoti iš fizinių ir juridinių asmenų būstą ir juo aprūpinti į Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti sąrašą, įrašytus asmenis. Socialinio būsto fondo plėtra perkant ar statant būstus yra labai brangi investicija, todėl socialinio būsto pasiūla ribota, o socialinio būsto poreikis yra didelis. Valstybė ir toliau vykdo socialinio būsto fondo plėtrą statant naujus arba rekonstruojant ir pritaikant būsto paskirčiai esamus pastatus, perkant ar kitokiu būdu įsigyjant gyvenamuosius namus, jų dalis, butus, ne trumpesniam kaip 5 metų laikotarpiui išsinuomojant fiziniams ar juridiniams asmenims priklausančius būstus, taip pat savivaldybėms Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nustatyta tvarka perimant valstybės reikmėms nereikalingas laisvas gyvenamąsias patalpas.

72. 2020 metais panaikinus Vilniaus Kirtimų gyvenvietę, Vilniaus miesto savivaldybės taryba priėmė sprendimą ir patvirtino naują Romų integracijos į visuomenę programą. Programoje numatyta priemonė – „skirti Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų būsto nuomos dalies kompensacijoms iš privataus sektoriaus asmenų, kai būstas nuomojamas ne Vilniaus mieste”.

73. Įgyvendinant šią programą, 2020 metais 31 romų šeimai buvo skirta būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija (šeimas sudarė 59 asmenys). Iš viso per 2020 m. romams kompensacijoms išmokėta 52194,41 Eur (valstybės lėšos). 2021 metais 32 romų šeimoms buvo skirta būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija (šeimas sudarė 66 asmenys). Iš viso per 2021 m. romams kompensacijoms išmokėta 50473,12 Eur (valstybės lėšos). Būstas išnuomotas – 26 šeimoms (laikotarpiu nuo 2016-2021 m.).

74. 2020 metais atliktas tyrimas apie romų būstą atskleidė, jog lyginant su bendrais šalies rodikliais, romai rečiau yra visateisiai būsto, kuriame gyvena, savininkai (romų namų ūkiai – 26 proc., bendras šalies rodiklis – 85 proc.). Maždaug ketvirtadalis (26 proc.) romų namų ūkių nurodė, kad gyvena būstuose nemokėdami nuomos (priklausantys giminaičiams ir kt.), bendras šalies rodiklis – 6 procentai. Didesnė romų namų ūkių dalis (lyginant su šalies gyventojais) savo gyvenamąjį būstą nuomojasi: 43 proc. moka už būstą mažesnę nei rinkos kainą (gyvena socialiniame būste arba gauna kompensaciją nuomai, šalies rodiklis – 2 proc.), rinkos kainą būstą nuomojasi 3 proc. romų namų ūkių (šalies rodiklis – 1 proc.). Su paskola būstą įsigijusių romų namų ūkių dalis yra nedidelė (2 proc.), šalies rodiklis – 6 proc.

75. Tyrimo duomenimis, gyvenamojo būsto sąlygos romų grupėje yra pagerėjusios. Sumažėjo asmenų dalis, gyvenančių būsto problemų turinčiuose namuose (nuo 72 proc. iki 55 proc.); išaugo asmenų dalis, galinčių pakankamai šildyti gyvenamąjį būstą (nuo 48 proc. iki 75 proc.); nežymiai išaugo romų namų ūkių būstų plotas. Lyginant su 2015 m. romų būstų kokybė pagerėjo – sumažėjo

namų ūkių dalis, gyvenančių būstuose be vonios arba dušo dalis (nuo 56 iki 47 proc.) ir be tualetu su nutekamuoju vandeniu (nuo 51 proc. iki 40 proc.). Vidutinis romų namų ūkio gyvenamojo būsto plotas yra mažesnis nei vidutinis šalies gyventojų būsto plotas (atitinkamai 49 ir 69 kv. m.), tačiau atitinka valstybės nustatytą minimalų plotą, tenkiantį vienam asmeniui (14 kv. m).

76. 2021 m. visuotinio gyventojų surašymo duomenimis: patogumus (tualetą, vonią, karštą vandenį) turi 85 proc. Romų, centrinį šildymą – 93 proc., vandentiekį, nuotekų šalinimą, elektros tiekimą – beveik 100 procentų romų tautybės asmenų.

77. Romų šeimų finansiniai ir materialiniai duomenis rodo keletą teigiamų pokyčių. Lyginant su 2015 m. sumažėjo romų namų ūkių dalis, kurie yra 2 ar daugiau kartų dėl pinigų stokos nesumokėję mokesčių už komunalines paslaugas (nuo 58 proc. iki 34 proc.) bei penktadaliu išsaugo galinčių pakankamai šildyti būstą dalis.

(d) Increase its efforts to ensure that Roma, particularly Roma women, have access to adequate health care, including by conducting targeted awareness-raising campaigns informing about available health services and the requirements for compulsory health insurance coverage.

78. Lietuvos privalomojo sveikatos draudimo (toliau – PSD) sistema grįsta universalumo, solidarumo ir teismo principu. Visi šalies gyventojai dalyvauja sistemoje vienodomis teisėmis. Visi nuolatiniai gyventojai, nepriklausomai nuo jų tautybės, lyties ar rasės privalo mokėti PSD įmokas. Už įstatyme apibrėžtas socialiai pažeidžiamų asmenų kategorijas įmokas moka valstybė iš Valstybės biudžeto. Valstybės lėšomis draudžiami gyventojai (išskyrus dirbančius asmenis, kurie privalo mokėti PSD įmokas), nurodyti Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje: <https://ligoniukasa.lrv.lt/en/sector-activities/about-compulsory-health-insurance/chi-participants>. Teisę į sveikatos priežiūrą romai turi tokią pačią, kaip ir visi kiti Lietuvos Respublikos gyventojai. Remiantis 2020 metų tyrimo duomenimis, 96 proc. romų turi privalomą sveikatos draudimą ir gali naudotis visomis sveikatos paslaugomis. Palyginus su 2015 metais, skaičius romų, turinčių privalomą sveikatos draudimą, išaugo 5 procentais (2015 m. buvo 91 proc.)

79. Lyginant 2015 ir 2020 m. romų tyrimų duomenis matyti, kad vaikų iki 15 m. ir darbingo amžiaus (16–44 m.) suaugusiųjų bendra sveikatos būklė nežymiai pagerėjo – daugėjo atsakiusių, kad jų sveikata gera arba labai gera, mažėjo vertinančių savo sveikatos būklę vidutiniškai. Tačiau vyriausiųjų amžiaus grupėje (45 m. ir vyresnių) padaugėjo savo sveikatos būklę vertinančių blogai ir labai blogai (nuo 52 iki 59 proc.). Subjektyvaus sveikatos vertinimo duomenys rodo egzistuojantį nemažą atotrūkį tarp Lietuvos gyventojų ir romų grupės – romų grupėje yra daugiau savo sveikatą prastai vertinančių žmonių, ypač darbingo amžiaus ir vyresnėse amžiaus grupėse. Pastebimas teigiamas pokytis, kad bendras sveikatos vertinimas per pastaruosius penkerius metus romų grupėje gerėjo, tačiau skirtumai nuo visų Lietuvos gyventojų išlieka ryškūs. Statistiškai reikšmingų skirtumų sveikatos vertinime pagal lytį nefiksuoja.

80. Informaciją apie visiems Lietuvos gyventojams prieinamas sveikatos priežiūros paslaugas, romų tautybės asmenys gali sužinoti ligonių kasų interneto svetainėje www.ligoniukasa.lrv.lt. Svetainė veikia portale „Mano Vyriausybė“, ji sukurta Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos (VLK) bei penkių – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio teritorinių ligonių kasų (TLK) svetainių pagrindu. Svetainėje pateikiama informacija apie privalomąjį sveikatos draudimą, ligonių kasų veiklą visoje Lietuvoje, gydymo įstaigų teikiamas

sveikatos priežiūros paslaugas, jų įkainius, laukimo eiles. Interaktyviame visos Lietuvos asmens sveikatos įstaigų sąrašė galima rasti informaciją pagal teikiamos paslaugos rūšį, darbo laiką, vietovę. Puslapyje gyventojai taip pat gali pasitikrinti, ar yra drausti privalomuoju sveikatos draudimu, užsisakyti Europos sveikatos draudimo kortelę ar ją pakeičiantį elektroninį sertifikatą.

While welcoming the information that national minorities are consulted in the course of the drafting process of a Draft Law on National Minorities through the establishment of a working group, the Committee requests the State party to provide information on concrete steps taken to accelerate the drafting and adoption of the law on national minorities.

The Committee considers the response to this recommendation partially satisfactory and requests the State party to provide, in its next periodic report, information on steps taken to fully implement the recommendation, including details on the composition of the working group of minority representatives.

81. Atskiras Tautinių mažumų įstatymas vis dar nėra priimtas, tačiau Lietuva siekia įgyvendinti Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos nuostatas į įstatymus, reglamentuojančius įvairias teisės sritis, įtraukiant nuostatas dėl tautinių mažumų teisių ir laisvių užtikrinimo. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas įtvirtina teisę mokytis (mokyti) tautinės mažumos kalba arba tautinės mažumos kalbos ir sąlygas puoselėti tautinį, etninį ir kalbinį identitetą, mokytis gimtosios kalbos, istorijos ir kultūros bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo mokyklose; Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas įtvirtina teisę asmeniui kreiptis į viešojo administravimo subjektus jam suprantama kalba; Lietuvos Respublikos teismų įstatymas įtvirtina teisę asmenims, nemokantiems valstybinės kalbos, dalyvauti teismo procese per vertėją; Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas nustato pareigas, susijusias su lygių galimybių užtikrinimu įvairiose visuomeninio gyvenimo srityse (teisėkūros, švietimo, darbo santykių, vartotojų teisių apsaugos ir kt.) bei tiesioginės ir netiesioginės diskriminacijos draudimą lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu; Lietuvos Respublikos Seime svarstomas Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos konstitucinio įstatymo projektas, kuriame yra numatytos nuostatos dėl viešosios informacijos skelbimo pagal poreikius ir galimybes ir kita, ne tik lietuvių kalba, taip pat šis įstatymo projektas neriboja asmenų teisės puoselėti gimtąją kalbą, kuri nėra valstybinė kalba.

82. Informuojame, jog Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymo projektą rengė Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2019 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. IV-47 „Dėl darbo grupės tautinių mažumų įstatymo projektui rengti sudėties patvirtinimo“ sudaryta darbo grupė, kurią sudaro: Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos, septynių ministerijų, kitų valstybės institucijų atstovai, Lietuvos lenkų teisininkų sąjungos, Kauno vokiečių draugijos, Lietuvos rusų bendruomenės, Lietuvos armėnų sąjungos, Vilniaus apskrities totorių bendruomenės, Lietuvos žydų (Litvakų) bendruomenės bei Lietuvos rusų bendruomenės, veikiančių tautinių mažumų, žmogaus teisių apsaugos srityse, deleguoti atstovai.

The Committee welcomes the information provided by the State party on measures taken to expand the capacity of reception centres and the development of community-based accommodation for asylum seekers. While noting the information provided on the rights and procedures related to

asylum seekers, the Committee requests the State party to provide, in its next periodic report, information on concrete measures taken to ensure that these rights and procedures are respected in practice, as well as on investigations conducted into alleged cases of denials of entry into the territory and denial of access to asylum procedures at the hands of border guards, with respect to persons seeking international protection in 2016, 2017 and 2018. The Committee considers the State party's response to this recommendation partially satisfactory.

83. Siekiant įgyvendinti Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo 2014 – 2020 metų nacionalinės programos programavimo metu išskeltus tikslus prieglobsčio srityje, 2017 – 2021 m. buvo įgyvendinami projektai, kurių metu buvo gerinamos priėmimo sąlygos plečiant ir tobulinant infrastruktūrą – remontuojamos turimos patalpos, pastatytas pažeidžiamų prieglobsčio prašytojų 15 vietų bendrabutis. Augant prieglobsčio prašytojų srautui 2017 m. kovo 8 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 171 „Dėl Prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, kuriame reglamentuota prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo patalpų, laikino būsto ir vietų laikinam būstui įrengti sąrašo sudarymas, reikalavimai apgyvendinimo vietoms, prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo sąlygos ir procedūra, priėmimo sąlygų užtikrinimas ir materialinėms priėmimo sąlygoms užtikrinti skiriamų lėšų dydžiai. Įgyvendinant šio nutarimo nuostatas, Vidaus reikalų ministerija ir Pabėgėlių priėmimo centras (Socialinei apsaugos ir darbo ministerijai pavaldi biudžetinė įstaiga) 2017 m. birželio 2 d. pasirašė Biudžeto lėšų panaudojimo prieglobsčio prašytojų, apgyvendintų Pabėgėlių priėmimo centre, priėmimo sąlygoms 2017 m. užtikrinti sutartį. Iki tol Pabėgėlių priėmimo centre buvo apgyvendinami prieglobstį jau gavę Lietuvoje užsieniečiai. Ši sutartis buvo tęsiama iki 2020 m. lapkričio 20 d., kuomet įstatymu („Dėl užsieniečių teisinės padėties“) buvo nustatyta, kad Pabėgėlių priėmimo centras galės teikti paslaugas ne tik prieglobstį gavusiems užsieniečiams, bet ir prieglobsčio prašytojams. 2019 m. vadovaujantis šiuo nutarimu, buvo pasirašytos sutartys su nevyriausybinėmis organizacijomis, kurios prieglobsčio prašytojams nuomodavo būstus savivaldybėse.

84. Siekiant sukurti efektyvesnes prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygas Lietuvoje, nuo 2020 m. sausio 1 d. Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos buvo paskirtas įgaliota institucija, atsakinga už prieglobsčio prašytojų apgyvendinimą. Vyriausybės nustatyta tvarka apgyvendinimo patalpose ar laikiname būste, perėmusia šią funkciją iš Vidaus reikalų ministerijos. Šiuo pagrindu, įgyvendinant Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo projektą 2021 – 2022 m., buvo perkamos apgyvendinimo paslaugos iš Jiezno paramos šeimai centro, kuriame vienu metu galėjo gyventi 40 prieglobsčio prašytojų.

85. 2021 m. Lietuvai sulaukus neįprastai didelio migrantų, neteisėtai kirtusių sieną, antplūdžio, Lietuvos priėmimo sistema buvo perkrauta, priėmimo sąlygų efektyvumas stipriai krito, todėl 2021 metų antroje pusėje per trumpą laiką buvo įkurti papildomi laikini apgyvendinimo centrai, išplėsta infrastruktūra jau esamuose centruose, statant modulinius namelius. Prieglobsčio prašytojai paskirstomi į apgyvendinimo vietas, individualiai atsižvelgiant į jų pažeidžiamumą.

86. 2021 m. pabaigoje VRM ir SADM įvertino krizės metu patirtus kaštus ir priėmimo sąlygų kūrimo alternatyvas.

87. 2022 m. gegužės 25 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimo metu buvo priimtas protokolinis sprendimas, kuriuo buvo pritarta Migrantų priėmimo ir apgyvendinimo sistemos

pertvarkos koncepcijai. Jo apimtyje kai kurios Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie VRM (toliau - VSAT) funkcijos, tame tarpe ir apgyvendinimas, yra perduodamos Pabėgėlių priėmimo centrui. Planuojamas rezultatas – efektyvi ir lanksti priėmimo sistema, galinti prisitaikyti prie kintančių srautų, ir aiškos bei nedubliuojamos institucijų funkcijos. Šiai koncepcijai įgyvendinti buvo sukurta darbo grupė, kurios galutinių darbo rezultatų tikimasi sulaukti iki 2023 m. pabaigos.

88. Savo ruožtu VSAT, siekdama efektyviau užtikrinti prieglobsčio prašytojų teises ir tinkamas priėmimo sąlygas, 2020 m. birželio 10 d. pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su Lietuvos raudonojo Kryžiaus draugija (toliau – LRKD), pagal kurį numatytas LRKD teisinių paslaugų teikimas prieglobsčio prašytojams. Pagal šį susitarimą, VSAT informuoja LRKD atstovus ir tais atvejais, kai užsieniečiai neprašo prieglobsčio – tokiems užsieniečiams leidžiama susitikti su LRKD atstovais, kurie vertina užsieniečių humanitarinius poreikius ir užtikrina šeimos ryšių atkūrimo paslaugą.

89. Siekiant suteikti kuo išsamesnę informaciją apie prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimo procedūras ir terminus, užsieniečiams dalijami lankstinukai, parengti jų dažniausiai vartojamomis kalbomis. Ši informacija pasiekama ir LRKD interneto puslapyje <https://www.redcross.lt/kaip-padedame/pagalba-pabegeliams-ir-migrantams/informacija-migrantams>.

90. Taip pat, VSAT, įvertinusi 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendime byloje *M.A. ir kiti prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 59793/17) nustatytus pažeidimus, ėmėsi veiksmų užtikrinti nuolatinį VSAT pareigūnų kvalifikacijos tobulinimą prieglobsčio prašytojų teisių užtikrinimo klausimais, organizuojant įvairius renginius ir mokymus (detali informacija apie 2019–2022 m. VSAT pareigūnams organizuotus mokymus pateikiama ataskaitos priede Nr. 9). Be to, nuo 2019 m. liepos 1 d. trijose VSAT pasienio rinktinėse savo veiklą pradėjo migracijos skyriai, kurių viena iš funkcijų yra įstatymų nustatyta tvarka priimti užsieniečių prašymus suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje, atlikti pirminius prieglobsčio procedūros veiksmus, koordinuoti ir kontroliuoti šių veiksmų atlikimą.

91. 2022 m. pakeitus vidaus reikalų ministro įsakymu patvirtintą Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašą, nustatyta, kad jeigu užsienietis prašo suteikti prieglobstį ne VSAT ar Migracijos departamento, o kitos valstybės institucijos ar įstaigos, ši institucija ar įstaiga turi užsieniečiui žodžiu ta kalba, kurią, kaip pagrįstai galima manyti, jis supranta, paaiškinti prašymo suteikti prieglobstį pateikimo tvarką ir apie užsieniečio ketinimą pateikti tokį prašymą ne vėliau kaip per 2 darbo dienas informuoti Migracijos departamentą.

92. 2023 m. sausį Seimui pateiktas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimo projektas, kuriuo siūloma užtikrinti galimybę užsieniečiams pateikti prašymus suteikti prieglobstį, neatsižvelgiant į tai, ar jie į Lietuvos Respubliką atvyko teisėtai ar neteisėtai. Prašymai suteikti prieglobstį galės būti teikiami: pasienio kontrolės punktuose ar tranzito zonose – VSAT; užsieniečiui esant Lietuvos Respublikos teritorijoje – Migracijos departamentui arba VSAT; užsieniečiui esant užsienio valstybėje – per užsienio reikalų ministro nurodytas Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybes ar konsulines įstaigas.

The Committee recommends that the State party:

(a) Guarantee that each refugee and beneficiary of subsidiary protection benefit from adequate integration measures, including in the field of education, training and employment;

93. 2018 gruodžio 21 d. socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu buvo patvirtintas Užsieniečių integracijos į visuomenę 2018 – 2020 m. veiksmų planas, kuris 2021 m. pradžioje buvo pratęstas dar vieneriems metams. Jo tikslas – tobulinti užsieniečių integracijos įgyvendinimą ir užtikrinti sėkmingą jų integraciją į visuomenę. Užsieniečių integracijos veiksmų plane numatytos 39 priemonės, kurias taikant buvo tobulinama teisėkūra ir procesai užsieniečių ir prieglobsčio gavėjų integracijos srityje, gerinamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas užsieniečių ir prieglobsčio gavėjų integracijos srityje, tobulinama užsieniečių ir prieglobsčio gavėjų integracija į darbo rinką sistemą ir gerinami jų integracijos į darbo rinką rezultatai, gerinama prieglobsčio gavėjų ir užsieniečių integraciją į švietimo sistemą, gerinamos sąlygos užsieniečiams gauti socialines ir sveikatos priežiūros paslaugas, skatinamas užsieniečių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas, mažinama diskriminaciją užsieniečių atžvilgiu, gerinama užsieniečių moterų integraciją, užtikrinant jų teises, vykdomi užsieniečių integracijos procesų ir politikos įgyvendinimo stebėseną bei tyrimus.

94. Įgyvendinant šį planą per 2019 metus buvo atsirinktos Jonavos ir Akmenės rajonų bei Šiaulių miesto savivaldybės, kuriose buvo atlikta čia gyvenančių užsieniečių poreikių ir galimybių analizė. 2020 m. buvo pradėtas įgyvendinti ES Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo projektas „Savivaldybių kompetencijų didinimas teikiant paslaugas trečiųjų šalių piliečiams“ ir suformuluotos rekomendacijos integracijos paslaugų kūrimui bei teikimui kiekvienoje savivaldybėje. Projekto dalyviai konsultuojami rekomendacijų įgyvendinimo ir strateginio integracijos planavimo proceso metu. Taip pat 2021 m. 12 savivaldybių buvo pradėti įgyvendinti bendruomeninių iniciatyvų skatinimo projektai.

95. Siekiant toliau tobulinti užsieniečių integracijos įgyvendinimą ir užtikrinti sėkmingą jų integraciją į visuomenę, 2020 m. buvo patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. spalio 5 d. nutarimo Nr. 998 „Dėl Valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimai, kurie skatino prieglobstį Lietuvoje gavusius užsieniečius siekti didesnės integracijos. Svarbiausi pakeitimai:

- Atsižvelgiant į tai, kad prieglobsčio gavėjų integracija yra abipusis, sudėtingas ir daugiasluoksnis procesas, reikalaujantis tiek prieglobsčio gavėjų pasiruošimo integruotis juos priimančioje valstybėje ir jos visuomenėje, tiek visuomenės, jos vietos bendruomenių pasiruošimo priimti naujus narius, ir kurio siektinas rezultatas – prieglobsčio gavėjų įsitraukimas į visavertį valstybės socialinį, ekonominį, kultūrinį ir politinį gyvenimą, apimantis lygiavertį jų dalyvavimą švietimo, sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir darbo sistemose (esant lygioms teisėms ir pareigoms), tikslinamos „prieglobsčio gavėjų integracijos“ ir „valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai“ sąvokos;
- Individualių integracijos planų sudarymas asmeniui (ar šeimai). Planai sudaromi asmeniui vis dar esant Pabėgėlių priėmimo centre ir atnaujinami asmeniui (ar šeimai) apsigyvenus savivaldybėje, planas atnaujinamas drauge su už integraciją atsakinga savivaldybės institucija. Atsižvelgiant į individualų integracijos planą, prieglobsčio gavėjams paslaugos teikiamos pagal konkrečius poreikius;

- Integracijos pažangą atspindinti socialinė parama, kuri gali išlikti nepakitusi arba mažėti, jei asmuo (ar šeima) pademonstruotų akivaizdų (ne)norą integruotis. Kaip ir anksčiau, nuo pirmo iki septinto mėnesio prieglobsčio gavėjams būtų teikiama bazinio dydžio nuo šeimos narių skaičiaus priklausanti socialinė parama. Parama gali būti diferencijuojama šiam laikotarpiui pasibaigus. Mokamos mėnesinės išmokos dydis, priklauso nuo įvertinto pažeidžiamumo lygio ir nuo individualaus integracijos plano įgyvendinimo pažangos, t.y., nuo pastangų integruotis į visuomenę (pavyzdžiui, kiek žmogus motyvuotas mokytis lietuvių kalbos ir kt.).

96. 2018 – 2022 m. Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje veikė trys integracijos centrai, kuriuose yra teikiamos kompleksinės paslaugos trečiųjų šalių piliečiams. Šiuose centruose tiesioginis užsieniečių informavimas ir konsultavimas apima įvairias socialinio gyvenimo sritis: švietimo, įdarbinimo, sveikatos apsaugos sistemos, būsto radimo, darbo rinkos ir t.t. (socialinės konsultacijos, individualios teisinės konsultacijos, profesinio orientavimo, psichologinės konsultacijos, informaciniai renginiai). Centruose organizuojami mokymai, atitinkantys specifinius trečiųjų šalių piliečių poreikius bei įgalinantys užsieniečius lengviau susirasti darbą, išlaikyti Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminą bei užkertantys kelią užsieniečių teisių pažeidimams (lietuvių kalbos mokymai, pilietinio orientavimo mokymai).

97. 2019 m. buvo išplėtotas mokyklų, pasirengusių integruoti atvykstančius užsieniečius ir sugrįžtančius lietuvius mokinius, tinklas: jis apėmė 22 mokyklas, 10 Lietuvos savivaldybių. Įvyko seminarai savivaldybių ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokyklų komandoms „Kaip užtikrinti iš kitų šalių atvykusių ar sugrįžusių mokinių visuminę integraciją mokykloje“. 2020 m. buvo sukurti 3 mokymosi modeliai ir papildyti metodinėmis priemonėmis, skirtomis pedagogams, vykdančioms atvykusių užsieniečių daugiakalbį ugdymą klasėse, atsižvelgiant į individualius mokinių mokymosi poreikius ir užtikrinant jiems lygias galimybes ugdymo procese; o 2021 m. šie mokymosi modeliai buvo pradėti įgyvendinti. Taip pat 2020 m. sudarytos sąlygos užsieniečiams, išlaikius valstybinį lietuvių kalbos egzaminą, kreiptis dėl papildomų valandų skyrimo lietuvių kalbos aukštesnio lygio kursams. 2018 – 2022 m. buvo atlikta analizė dėl lietuvių kalbos mokymosi darbo vietoje ir dėl lietuvių kalbos ir profesinio mokymo derinimo. Finansuojant Šveicarijai, planuojama, kad nuo 2024 m. bus vykdomas profesinio mokymo pilotinis projektas kartu su lietuvių kalbos mokymu užsieniečiams. 2020 m. spalio 1 d. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su Mykolo Romerio universitetu, kurio pagrindu daliai Lietuvoje prieglobstį gavusių asmenų šis universitetas suteiks galimybę studijuoti nemokamai, o sudarant mokslinių darbų temų sąrašus bus atsižvelgiama į Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos tyrimų poreikį.

98. Labai svarbu pažymėti, kad kiekvienas prieglobsčio gavėjas ir papildomos apsaugos gavėjas turi teisę naudotis tomis pačiomis Užimtumo tarnybos paslaugomis, kaip ir Lietuvos piliečiai (pvz. konsultavimas, aktyvios darbo rinkos politikos priemonės ir pan.). 2019 m. gruodžio 5 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo pakeitimas, kuriuo įtvirtintos nuostatos dėl trečiųjų valstybių piliečių profesinių kvalifikacijų, įgytų trečiojoje valstybėje, pripažinimo. 2021 – 2022 m. Pabėgėlių priėmimo centras įgyvendino Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo finansuojamą projektą "Užsieniečių verslumo ir

įsitraukimo į darbo rinką skatinimas", kuriame buvo suplanuota stiprinti prieglobsčio gavėjų integraciją į darbo rinką, numatant mentorystės paslaugas ir lietuvių kalbos mokymą darbo vietoje.

99. 2019 – 2021 m. buvo suorganizuoti webinarai darbdaviams dėl užsieniečių įdarbinimo ypatumų ir dėl lygių galimybių ir nediskriminavimo principų darbo rinkoje. 2022 m. Užimtumo tarnyba pradėjo finansuoti lietuvių kalbos mokymus trečiųjų šalių piliečiams, turintiems leidimą gyventi Lietuvoje ne trumpiau nei metus. 2022 metų I pusmečio Pabėgėlių priėmimo centras duomenimis, dirbantys buvo beveik 45% prieglobsčio gavėjų nuo visų darbingo amžiaus prieglobsčio gavėjų.

(b) Further combat xenophobia and anti-migrant sentiments in the area of housing and ensure that cases of discrimination against these groups are adequately reported and addressed;

100. Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas yra nustatęs, kad paslaugų teikėjas negali diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos ir privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokias pačias paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu. Asmuo, manantis, kad buvo pažeistos jo lygios galimybės, turi teisę pateikti lygių galimybių kontrolieriui skundą dėl lygių galimybių pažeidimo. Kreipimasis į lygių galimybių kontrolierių neapriboja galimybės ginti savo teises teisme. Ši įstatymo nuostata dėl diskriminacijos būsto srityje apima su verslu susijusius santykius.

101. 2019 m. įgyvendinant Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo lėšomis finansuojamą projektą buvo sukurta 10 vaizdo reportažų, pristatančių visuomenei trečiųjų šalių piliečių ir jų šalių istoriją, kultūrą bei sąsajas su Lietuva. Užtikrintas socialinių medijų panaudojimas, siekiant kuo didesnio projekto veiklos matomumo ir visuomenės, ypač jaunesnių žmonių, informuotumo apie kitataučių situaciją Lietuvoje. Buvo organizuojamos viešos diskusijos su visuomene ir trečiųjų šalių piliečiais, kuriose dalyvavo daugiau kaip 2000 Lietuvos gyventojų; mokyklų, suaugusiųjų ir senjorų bendruomenėse svečiavosi per 300 užsieniečių iš 38 skirtingų šalių. 2021 m. pasirašytos dvi projektų, finansuojamų iš Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, skirtų tolerancijai skatinti, sutartys. Finansuojant Šveicarijai, planuojama, kad nuo 2024 m. bus vykdoma išsami ir viską apimanti (*comprehensive*) komunikacijos kampanija plačiajai visuomenei, siekianti pateikti pozityvesnį ir paremtą faktais naratyvą apie migracijos procesus ir migrantus bei prieglobsčio prašytojus/gavėjus.

(c) Consider increasing the duration and amount of financial support for the integration of beneficiaries of international protection in order to facilitate their access to adequate housing.

102. SADM toliau deda pastangas, kad būtų užtikrinta tarptautinės apsaugos gavėjų prieiga prie tinkamo būsto, įskaitant socialinį būstą ir paramą būsto nuomai. Tarptautinės apsaugos gavėjai, tomis pačiomis sąlygomis kaip ir Lietuvos piliečiai, turi teisę į socialinį būstą Lietuvoje ir nėra diskriminuojami dėl rasės, etninės priklausomybės, tautybės, pilietybės, kalbos ar kilmės. 2020 m. patvirtinti Prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos aprašo pakeitimai padidino vienkartinę įsikūrimo išmoką vienišiesiems ir mažas šeimas turintiems tarptautinės apsaugos gavėjams taip palengvinant būsto susiradimą susimokant depozitą.

103. 2018 – 2022 m. būsto nuomos kompensacija buvo reguliariai peržiūrima ir didinama atsižvelgiant į bazinės socialinės išmokos dydžio kilimą dėl infliacijos įtakos. Bendradarbiaujant su Jonavos r. savivaldybe, Pabėgėlių priėmimo centras turėjo galimybę aprūpinti užsieniečius būstais, įsigytais pagal 2017 m. gegužės 25 d. finansavimo sutartį su Europos Tarybos vystymo banku.

The Committee recommends that the State party take concrete measures, including legislative measures, to reduce and prevent statelessness and to facilitate the naturalisation procedure for stateless persons, particularly for persons born in Lithuania. The Committee also recommends that the State party improve its identification mechanism and data collection on stateless persons in order to include those who do not have a residency permit in the official statistics on statelessness.

104. 2020 m. pakeitus Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymą, nustatyta, kad asmenų be pilietybės, teisėtai gyvenančių Lietuvos Respublikoje, vaikai ir vaikai, kurių vienas iš tėvų yra asmuo be pilietybės ir Lietuvoje gyvena teisėtai, o kitas yra nežinomas, Lietuvos Respublikos pilietybę įgyja gimdami, jeigu gimimu jie neįgijo kitos valstybės pilietybės, t. y. atsisakyta reikalavimo, kad tokių vaikų tėvai – asmenys be pilietybės turi teisėtai gyventi Lietuvos Respublikoje nuolat. Šių vaikų Lietuvos Respublikos pilietybė įrašoma į vaiko gimimo faktą patvirtinantį dokumentą registruojant vaiko gimimą.

105. Asmeniui be pilietybės, gimusiam Lietuvos Respublikos teritorijoje, Lietuvos Respublikos pilietybė gali būti suteikiama, jeigu jis teisėtai nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje pastaruosius 5 metus, nebuvo įgijęs kitos valstybės pilietybės ir atitinka šiuos reikalavimus: išlaikė valstybinės kalbos egzaminą, išlaikė Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminą, turi teisėtą pragyvenimo šaltinį. Pažymėtina, kad šia tvarka Lietuvos Respublikos pilietybė gali būti suteikta ir vaikui iki 18 metų, kuris yra asmuo be pilietybės, gimęs Lietuvos Respublikos teritorijoje; tokiam asmeniui netaikomi reikalavimai dėl valstybinės kalbos egzamino, Lietuvos Respublikos Konstitucijos egzamino ir teisėto pragyvenimo šaltinio turėjimo.

106. Dėl rekomendacijos tobulinti asmenų be pilietybės nustatymo mechanizmą ir duomenų rinkimą, pažymėtina, kad yra siekiama surinkti kuo išsamesnę statistiką, tačiau kyla sunkumų, nes praktiškai nėra galimybės įtraukti į statistiką asmenų be pilietybės, kurie nesikreipia į Migracijos departamentą dėl savo teisinės padėties.

Bearing in mind the indivisibility of all human rights, the Committee encourages the State party to consider ratifying those international human rights treaties that it has not yet ratified, in particular treaties with provisions that have direct relevance to communities that may be subjected to racial discrimination, including the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families and the Domestic Workers Convention, 2011 (No. 189), of the International Labour Organization.

107. Lietuva yra beveik visų Jungtinių Tautų pagrindinių žmogaus teisių sutarčių ir jų fakultatyvinių protokolų dalyvė. Todėl šiuo metu labiau koncentruojamasi į priimtų tarptautinių įsipareigojimų tinkamą įgyvendinimą, nei į prisijungimą prie naujų.

108. Lietuva kol kas neplanuoja pradėti Tarptautinės darbo organizacijos Namų ūkio darbuotojų konvencijos (Nr. 189) ir Tarptautinės konvencijos dėl visų migrantų darbuotojų ir jų šeimų narių teisių apsaugos konvencijos ratifikavimo procedūrų, kadangi laikosi nuostatos, kad namų ūkio

darbuotojų ir migrantų darbuotojų bei jų šeimų narių teisės Lietuvoje pakankamai garantuojamos pagal nacionalinius ir ES teisės aktus bei priimtus tarptautinius įsipareigojimus, kurie teisiškai privalomai įgyvendinami.

The Committee encourages the State party to make the optional declaration provided for in article 14 of the Convention recognizing the competence of the Committee to receive and consider individual complaints.

109. Atsakymas pateiktas, atsakant į ankstesnę *Rekomendaciją (CERD/C/LTU/CO9-10)* 27 p.

In light of its general recommendation No. 33 (2009) on the follow-up to the Durban Review Conference, the Committee recommends that, when implementing the Convention in its domestic legal order, the State party give effect to the Durban Declaration and Programme of Action, adopted in September 2001 by the World Conference against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and Related Intolerance, taking into account the outcome document of the Durban Review Conference, held in Geneva in April 2009. The Committee requests that the State party include in its next periodic report specific information on action plans and other measures taken to implement the Durban Declaration and Programme of Action at the national level.

110. SADM koordinuoja Nediskriminavimo skatinimo 2021–2023 m. veiksmų planą. Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Lygių galimybių įstatymas iš esmės atitinka Europos Sąjungos teisės aktų ir Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių nuostatas dėl nediskriminavimo, tačiau kadangi nediskriminavimas – horizontalus prioritetas, kuris turėtų būti įgyvendinamas visose srityse: švietimo, transporto, kultūros, darbo, neįgalųjų integracijos ir kitose srityse, kuriose būtina užtikrinti lygias dalyvavimo galimybes visiems, todėl būtina dėti papildomas pastangas ir siekti, kad teisės aktuose nebūtų diskriminacinių nuostatų kurios nors žmonių grupės atžvilgiu.

111. Veiksmų planas įgyvendinamas iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžete atitinkamoms institucijoms ir įstaigoms, atsakingoms už Veiksmų plano priemonių įgyvendinimą, patvirtintų bendrųjų asignavimų ir iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų.

112. Valstybės bei savivaldybių institucijos ir įstaigos, įgyvendinančios Veiksmų plano priemones, kiekvienam ketvirčiui pasibaigus, iki kito ketvirčio pirmo mėnesio 15 dienos, o pasibaigus metams – iki sausio 31 dienos pabaigos raštu Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai teikia informaciją apie Veiksmų plano įgyvendinimo eigą ir rezultatus, atsižvelgdamos į patvirtintus Veiksmų plano uždavinius, priemones ir jiems vykdyti Veiksmų plano IV skyriuje numatytus asignavimus bei Veiksmų plano V skyriuje numatytus vertinimo kriterijus ir jų reikšmes.

In light of General Assembly resolution 68/237, in which the Assembly proclaimed 2015-2024 the International Decade for People of African Descent, and Assembly resolution 69/16 on the programme of activities for the implementation of the Decade, the Committee recommends that the State party pursue its efforts to implement a suitable programme of measures and policies. The Committee requests that the State party include in its next report precise information on the concrete measures adopted in that framework, taking into account its general recommendation No. 34 (2011) on racial discrimination against people of African descent.

113. Prisidedant prie Jungtinių Tautų tarptautinio Afrikos kilmės asmenų dešimtmečio 2015–2024 m. minėjimo, Lietuvoje kasmet organizuojami įvairūs renginiai, gerinantys tarpkultūrinį dialogą, toleranciją, sąmoningumą ir skatinantys Lietuvos visuomenę domėtis Afrikos šalių kultūra, istorija.

114. Minint Tarptautinę Afrikos dieną, 2022 m. gegužės 25-28 d. vyko 11-asis festivalis „Afrikos dienos – 2022“. Afrikos muzikos tradicijų ir nepaprastai įvairios kultūros įkvėpti koncertai tapo 2022 metų festivalio akcentu. Koncertai vyko gegužės 25 d. Kaune, 26 d. Vilniuje ir 28 d. Ukmergėje. Visi „Afrikos dienų“ renginiai buvo nemokami. Papildoma informacija „Facebook“ paskyroje „Afrikos dienos“ ir www.afrikosdienos.lt.

The Committee recommends that the State party continue consulting and increasing its dialogue with civil society organizations working in the area of human rights protection, in particular those working to combat racial discrimination, in connection with the preparation of the next periodic report and in follow-up to the present concluding observations.

115. Kaip jau minėta atsakant į papildomą rekomendaciją dėl Komiteto išvadų 11-12 punktų, 2020 m. vidaus reikalų ministro įsakymu sudaryta darbo grupė veiksmingam atsakui į neapykantos nusikaltimus ir neapykantos kalbą Lietuvoje skatinti, kurioje dalyvauja VRM, Generalinės prokuratūros, Policijos departamento, TMD, ŽEIT, LGKT, SADM ir 9-ių nevyriausybinių organizacijų, dirbančių žmogaus teisių apsaugos srityje, bei Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės ir viešosios įstaigos „Romų visuomenės centras“ atstovai. Darbo grupės pagrindinės funkcijos: svarstyti kovos su neapykantos nusikaltimais ir neapykantos kalba veiksmingumo didinimo klausimus ir rengti atitinkamus pasiūlymus; svarstyti susijusius teisės aktus ir jų projektus, taip pat planavimo dokumentus ir jų projektus; inicijuoti veiklas, kurios prisidėtų prie gebėjimų atpažinti neapykantos nusikaltimus ir neapykantos kalbą didinimo, neapykantos nusikaltimų latentiškumo mažinimo, teisėsaugos institucijų ir kitų valstybės institucijų ir įstaigų bei pilietinės visuomenės organizacijų atitinkamų kompetencijų stiprinimo. Šiai grupei taip pat pavesta rengti ir viešai skelbti metinę ataskaitą apie neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos situaciją Lietuvoje. Tokia ataskaita buvo parengta ir paskelbta 2022 m. – „Ataskaita apie neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos situaciją Lietuvoje 2020-2021 m.“.

116. Taip pat, Teisingumo ministerija nuolat deda pastangas stiprinti dialogą su nevyriausybėmis organizacijomis. 2022 m. Jungtinių Tautų Žmogaus teisių taryboje sėkmingai patvirtinus Lietuvos visuotinės periodinės peržiūros trečiojo ciklo ataskaitą, visuomenė, NVO bei nepriklausomos žmogaus teisių institucijos buvo kviečiamos teikti pasiūlymus dėl šių rekomendacijų įgyvendinimo. Visos priimtose visuotinės periodinės peržiūros metu gautos rekomendacijos yra viešai skelbiamos Teisingumo ministerijos interneto svetainėje.

117. Be to, kaip jau buvo minėta (dalyje Dėl Komiteto išvadų 13-14 punktų), 2022 metais organizuotas NVO projektų, skirtų visuomenės teisinio švietimo veikloms įgyvendinti 2022 metais, konkursas; Teisingumo ministerija reguliariai bendradarbiauja su įvairiomis NVO kartu organizuojant įvairius renginius, konferencijas; rengia susitikimus žmogaus teisių ir laisvių apsaugos problemoms aptarti.

118. Galiausiai, SKĮ, įgyvendindama Nacionalinės žmogaus teisių institucijos funkcijas, bendradarbiauja su valstybės ir savivaldybių institucijomis, įstaigomis, pilietine visuomene, socialiniais partneriais, tarptautinėmis organizacijomis žmogaus teisių ir laisvių klausimais.

The Committee recommends that the State party's reports be made readily available and accessible to the public at the time of their submission and that the concluding observations of the Committee with respect to those reports be similarly made available to all State bodies entrusted with the

implementation of the Convention, including municipalities, and publicized on the website of the Ministry of Foreign Affairs in the official and other commonly used languages, as appropriate.

119. Visos Lietuvos Respublikos teikiamos ataskaitos pagal Lietuvos Respublikos ratifikuotas tarptautines konvencijas yra skelbiamos Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos internetiniame puslapyje. Ataskaitos pagal Tarptautinę konvenciją dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo taip pat yra viešai ir be apribojimų prieinamos Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos internetiniame puslapyje. Komiteto baigiamosios pastabos, susijusios su šia ataskaita, taip pat bus paskelbtos Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos interneto svetainėje, jomis bus pasidalinta su už konvencijos nuostatų įgyvendinimą atsakingomis institucijomis.

The Committee encourages the State party to update its common core document, which dates to 1 October 1998, in accordance with the harmonized guidelines on reporting under the international human rights treaties, in particular those on the common core document, as adopted at the fifth inter-committee meeting of the human rights treaty bodies held in June 2006 (HRI/GEN/2/Rev.6, chap. I). In the light of General Assembly resolution 68/268, the Committee urges the State party to observe the limit of 42,400 words for such documents.

120. Lietuvos Respublika šiuo metu atnauja bendrąjį dokumentą.

In accordance with article 9 (1) of the Convention and rule 65 of its rules of procedure, the Committee requests the State party to provide, within one year of the adoption of the present concluding observations, information on its implementation of the recommendations contained in paragraphs 12 (combatting hate speech), 20 (law on national minorities), and 22 (reception of asylum-seekers) above.

121. Lietuvos Respublika, 2021 m. balandžio 29 d., pateikė papildomą ataskaitą su informacija apie Lietuvos Respublikos devintojo ir dešimtojo periodinių pranešimų baigiamosiose pastabose pateiktų rekomendacijų: 12 (Kova su neapykantos nusikaltimais), 20 (Tautinių mažumų įstatymas) ir 22 (Prieglobsčio prašytojų priėmimas), įgyvendinimą.

III. Informacija pagal konvencijos straipsnius

122. Atsižvelgiant į aukščiau pateiktus detalius atsakymus į Komiteto rekomendacijas (baigiamosios Komiteto išvados CERD/C/LTU/CO/9-10), kurie apima kai kurias įstatymų nuostatas, politikas bei programas, žemiau pateikiama tik iki šiol nepaminėta aktuali informacija dėl svarbiausių pokyčių įgyvendinant Konvencijos straipsnius.

2 STRAIPSNIS

123. Informacija pateikta, atsakant į *Rekomendacijas (CERD/C/LTU/CO9-10) 10, 14, 18, 20, 22 ir 24 p.*

3 STRAIPSNIS

124. Kaip jau minėta atsakant į Komiteto rekomendacijos 18 a) dalį, siekiant ugdyti pagarbą žmogui, užtikrinti teisės aktų, nustatančių nediskriminavimo ir lygių galimybių principą, nuostatų įgyvendinimą, didinti visuomenės teisinį sąmoningumą, supratingumą, informuoti visuomenę apie vykdomas lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo priemones, stiprinti tarpinstitucinį

bendradarbiavimą lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo srityje, įgyvendinami Nediskriminavimo skatinimo veiksmų planai, aptariamų 2018 – 2022 m. laikotarpiu buvo (yra) įgyvendinami 2017 – 2020 m. ir 2021 – 2023 m. Nediskriminavimo skatinimo veiksmų planai. Įgyvendinant veiksmų planą rengiami mokymai ir švietėjiški renginiai integracijos į visuomenę ir lygių galimybių užtikrinimo klausimais bei kitos veiklos.

125. Įgyvendinus Veiksmų plano priemones, padidės pagarba žmogui, nepaisant jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, padidės visuomenės tolerantiškumas, sumažės diskriminacija kitų žmonių atžvilgiu, bus patobulinti teisės aktai, užtikrinantys lygias galimybes dalyvauti visuomenės veikloje, ir priemonės jiems veiksmingai įgyvendinti, sustiprės tarpinstitucinis bendradarbiavimas nediskriminavimo skatinimo srityje.

4 STRAIPSNIS

126. Informacija pateikta, atsakant į *Rekomendaciją (CERD/C/LTU/CO9-10) 14 p.*

5 STRAIPSNIS

Politinės ir pilietinės teisės

127. 2020 m. balandžio 1 d. įsigaliojus Teisėkūros pagrindų įstatymo pakeitimams, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas, atsižvelgiant į teisės akte numatomo naujo teisinio reguliavimo pobūdį, mastą, apima poveikio ekonomikai, konkurencijai, valstybės finansams, socialinei aplinkai, viešajam administravimui, teisinei sistemai, kriminogeninei situacijai, korupcijos mastui, aplinkai, administracinei naštai, regionų plėtrai, reglamentuojamoms profesijoms, regionų plėtrai ir kitoms sritims vertinimą.

128. Vadovaujantis Teisėkūros pagrindų įstatymu, įstaigos teisėkūros iniciatyvas paskelbia Teisės aktų informacinėje sistemoje, o Vyriausybės darbo reglamente numatyta, kad kai reikia sužinoti suinteresuotų asmenų nuomonę ir pasiūlymus dėl paskelbtų teisėkūros iniciatyvų ir teisės aktų projektų ar kitais teisės akto projektą rengiančiai institucijai svarbiais atvejais, konsultuojamasi su visuomene. 2022 m. patikslintas Vyriausybės darbo reglamentas, detalizuojant nuostatas dėl konsultavimosi su visuomene kviečiant dalyvauti visus suinteresuotus asmenis, kuriuos tiesiogiai ar netiesiogiai paveiks ar gali paveikti numatomas teisinis reguliavimas. Taip pat planuojama sukurti ir įveiklinti analitinių gebėjimų atlikti kokybiškus poveikio vertinimus stiprinimo sistemą.

129. 2021 m. sausio 1 d. įsigaliojusiais Teisėkūros pagrindų įstatymo pakeitimais dėl asmenų, darančių įtaką teisėkūrai (teisės aktų projektų rengėjams, visuomenei), reglamentavimo, patvirtinta įrašymo į šių asmenų sąrašą tvarka, nurodytos šių asmenų teisės ir pareigos, siekiant užtikrinti daromos įtakos teisėkūrai viešumą ir skaidrumą, numatytas viešas šių asmenų, jų veiklos bei teiktų deklaracijų dėl skaidrios teisėkūros duomenų skelbimas.

130. Pradėtas taikyti galiojančio reguliavimo *ex post* vertinimo (toliau – *ex post* vertinimas) institutas. 2021 m. sausio 1 d. įsigaliojusiais Teisėkūros pagrindų įstatymo pakeitimais numatyti teisėkūros ypatumai mobilizacijos, nepaprastosios ir karo padėties metu (numatytas teisės aktų projektų, teisės aktų skelbimas kitose viešojo informavimo priemonėse, kai nėra galimybės jų

padaryti prieinamais visuomenei viešai prieinamose teisėkūrai skirtose informacinėse sistemose bei Teisės aktų registre).

131. Įgyvendinant Konstitucijoje, be kita ko, jos 4 straipsnyje ir 9 straipsnio 1 dalyje, įtvirtintą Tautos teisę svarbiausius Valstybės bei Tautos gyvenimo klausimus spręsti referendumu, pagal 2022 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojusį Lietuvos Respublikos referendumo konstitucinį įstatymą ne mažiau kaip 300 tūkstančių turinčių rinkimų teisę Lietuvos Respublikos piliečių, pasinaudojusių referendumo paskelbimo iniciatyvos teise, gali pateikti referendumui siūlomo sprendimo tekstą. Taip pat paminėtina, kad šiame įstatyme nustatyta, kad piliečiai dalyvauja referendume lygiais pagrindais ir kad piliečių teisės dalyvauti referendume negalima varžyti dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, neįgalumo, tikėjimo, įsitikinimų, pažiūrų ar kitais diskriminavimo pagrindais.

132. Konstitucijos 35 straipsnyje numatyta teisė laisvai burtis į politines partijas, kitas politines organizacijas ar asociacijas. Pažymėtina, kad tam, kad Europos Sąjungos piliečiai galėtų dalyvauti Lietuvos Respublikos politiniame gyvenime, Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatyme nuo 2015 m. sausio 1 d. numatyta, kad politinių partijų nariais gali būti ne tik Lietuvos Respublikos piliečiai, sulaukę 18 metų, bet ir Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai, nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikos teritorijoje ir sulaukę 18 metų, kurie nėra kitų partijų ar politinių organizacijų nariai. Šį įstatymą pripažinus netekusiu galios, 2022 m. rugsėjo mėnesį įsigaliojusiame Lietuvos Respublikos politinių organizacijų įstatyme yra nustatyta, kad politinės organizacijos steigėjais ir nariais gali būti ne tik Lietuvos Respublikos piliečiai, bet ir Lietuvoje gyvenantys Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai, kurie yra sulaukę 18 metų ir nėra kitų valstybių politinių partijų ar politinių organizacijų nariai, išskyrus jų narystę Europos politinėse partijose.

133. Nuo 2014 m., remiantis Lietuvos Respublikos teisiniu reguliavimu, kandidatus į Europos Parlamentą ir savivaldybių tarybą galėjo siūlyti politinės partijos ir visuomeniniai rinkimų komitetai. Netekusiais galios pripažinus Europos Parlamento rinkimų įstatymą ir Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymą, 2022 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojo konstituciniu įstatymu patvirtintas Lietuvos Respublikos rinkimų kodeksas, pagal kurį kandidatus į Europos Parlamento narius, savivaldybės tarybos narius gali kelti politinė partija arba politinis komitetas, pateikdami kandidatų sąrašą, kuriame kandidatai įrašomi pagal šios politinės partijos arba politinio komiteto nustatytą eilę. Kandidatu į merus asmuo gali išsikelti pats, taip pat gali būti iškeltas politinės partijos ar politinio komiteto. Politinis komitetas – pagal Politinių organizacijų įstatymą įsteigtas pavadinimą turintis viešasis juridinis asmuo, turintis teisę dalyvauti tik rinkimuose į Europos Parlamentą arba tik konkrečios savivaldybės tarybos ir (arba) savivaldybės mero rinkimuose. Politinei partijai įsteigti būtina, kad ji Lietuvoje turėtų ne mažiau kaip 2 000 steigėjų. Politiniam komitetui, ketinančiam dalyvauti rinkimuose į Europos Parlamentą, būtina Lietuvoje turėti ne mažiau kaip 1 000 steigėjų, o ketinančiam dalyvauti savivaldybės tarybos ir (arba) savivaldybės mero (toliau – meras) rinkimuose – ne mažiau kaip 0,1 procento toje savivaldybėje ne trumpiau negu pusę metų gyvenamąją vietą deklaravusių gyventojų, kurių turi būti ne mažiau negu dvigubas tos savivaldybės tarybos narių skaičius.

134. 2022 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojusiame Rinkimų kodekse nustatytas lygios rinkimų teisės principas. Teisę rinkti Europos Parlamento narius turi Lietuvos Respublikos piliečiai, taip pat nuolat gyvenantys Lietuvoje kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai, kuriems rinkimų dieną yra sukakę 18 metų ir kurie nesinaudoja šia teise tuose pačiuose rinkimuose kitoje Europos

Sąjungos valstybėje narėje, o teisę rinkti savivaldybės tarybos narius ir merą turi visi nuolatiniai šios savivaldybės gyventojai, kuriems rinkimų dieną yra sukakę 18 metų. Lietuvos Respublikoje Europos Parlamento nariu gali būti renkamas Lietuvos Respublikos pilietis arba nuolat gyvenantis Lietuvos Respublikoje kitos Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, kurie rinkimų dieną yra ne jaunesni kaip 21 metų ir nėra kandidatai į Europos Parlamentą kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje. Savivaldybės tarybos nariu gali būti renkamas nuolatinis šios savivaldybės gyventojas, kuriam rinkimų dieną yra sukakę 18 metų, o merui, be to, yra nustatytas reikalavimas būti Lietuvos Respublikos piliečiu.

6 STRAIPSNIS

135. Informacija apie baudžiamosios teisės nuostatų pakeitimus pateikta, atsakant į *Rekomendacijas (CERD/C/LTU/CO9-10) 10, 14 b) ir 16 p.*

7 STRAIPSNIS

136. Informacija apie visuomenės švietimą pateikta, atsakant į *Rekomendacijas (CERD/C/LTU/CO9-10) 12, 14a) ir 30 p.*

Priedas Nr. 1

Gyventojai pagal tautybę ir gimtąją kalbą

2021 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatai

	Iš viso	Gimtoji kalba						
		Lietuvių	Lenkų	Rusų	Baltarusių	Ukrainiečių	Kitos	Dvi gimtosios kalbos
Iš viso	2810761	2398353	143931	190733	6708	4835	17135	49066

IV. PRIEDAI

Lietuviai	2378118	2346397	2444	7464	56	77	3858	17822
Lenkai	183421	15858	134634	19260	218	17	1017	12417
Rusai	141122	9855	275	121324	40	31	692	8905
Baltarusiai	28183	1467	2681	14052	6293	4	467	3219
Ukrainiečiai	14168	1056	104	6380	17	4681	202	1728
Kitų tautybių	16036	5285	175	4678	5	3	4996	894
Nenurodyta	49713	18435	3618	17575	79	22	5903	4081

Priedas Nr. 2

Gyventojai pagal amžiaus grupes ir mokamas kalbas (be gimtosios kalbos)

2021 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatai

	Iš viso	Anglų k.	Vokiečių k.	Lenkų k.	Lietuvių k.	Prancūzų k.	Rusų k.
Iš viso	2810761	873936	224163	221769	295245	52097	1703426
0–14	417071	50983	4876	4170	18981	2324	32960
15–29	441931	315195	44951	17078	39828	12286	161814
30–44	563 123	317604	69689	49041	74839	15785	410842
45–59	618 702	129851	57415	70074	77909	11813	526304
60–74	501027	54096	36648	56435	64027	8145	401489
≥75	268907	6207	10582	24971	19662	1743	170017

Priedas Nr. 3

Gyventojai pagal pilietybę ir amžiaus grupes

2021 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatai

	Iš viso	0–19	20–39	40–59	≥60
Iš viso	2810761	546738	694883	799206	769934
Gyventojai, turintys vieną pilietybę	2800182	541964	693539	796386	768293
Lietuvos Respublikos	2782515	540246	688625	789803	763841
Rusijos Federacijos	7771	601	1312	2584	3274
Baltarusijos Respublikos	3071	205	1138	1317	411
Ukrainos	2710	341	822	1205	342
Latvijos Respublikos	306	65	134	89	18
Armėnijos Respublikos	214	15	59	100	40
Turkijos Respublikos	210	34	106	68	2
Sirijos Arabų Respublikos	207	89	83	29	6
Kazachstano Respublikos	206	29	59	73	45
Jungtinių Amerikos Valstijų	187	24	40	78	45

Lenkijos Respublikos	186	5	80	72	29
Azerbaidžano Respublikos	184	25	75	74	10
Izraelio Valstybės	181	16	32	86	47
Vokietijos Federacinės Respublikos	133	33	16	45	39
Kitų valstybių	2101	236	958	763	144
Gyventojai, turintys daugiau nei vieną pilietybę	8372	4764	1167	1602	839
Be pilietybės	2207	10	177	1218	802

Priedas Nr. 4

Gyventojai pagal lytį, pilietybę ir gimimo vietą

2021 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatai

	Iš viso	Lietuva	Užsienis
IŠ VISO	2810761	2655172	155589
Gyventojai, turintys vieną pilietybę	2 800 182	2651503	148679
Lietuvos Respublikos	2782515	2649241	133274
Rusijos Federacijos	7771	1347	6424
Baltarusijos Respublikos	3071	257	2814
Ukrainos	2710	165	2545
Kitų valstybių	4 115	493	3 622
Gyventojai, turintys daugiau nei vieną pilietybę	8372	2774	5598
Be pilietybės	2207	895	1312
VYRAI	1 304 965	1 237 942	67 023
Gyventojai, turintys vieną pilietybę	1299565	1 236 055	63510
Lietuvos Respublikos	1290083	1234798	55 285
Rusijos Federacijos	3823	760	3 063
Baltarusijos Respublikos	1395	147	1 248
Ukrainos	1544	88	1 456
Kitų valstybių	2720	262	2 458
Gyventojai, turintys daugiau nei vieną pilietybę	4134	1334	2800
Be pilietybės	1266	553	713
MOTERYS	1 505 796	1 417 230	88 566
Gyventojai, turintys vieną pilietybę	1 500 617	1 415 448	85 169
Lietuvos Respublikos	1 492 432	1 414 443	77 989
Rusijos Federacijos	3 948	587	3 361
Baltarusijos Respublikos	1 676	110	1 566
Ukrainos	1 166	77	1 089
Kitų valstybių	1 395	231	1 164
Gyventojai, turintys daugiau nei vieną pilietybę	4 238	1440	2798

Be pilietybės	941	342	599
---------------	-----	-----	-----

Priedas Nr. 5

Gyventojai pagal pilietybę

2021 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatai

	Kaunas	Klaipėda	Panevėžys	Šiauliai	Vilnius
Lietuvos Respublika	298 753	152 008	89 100	100 653	546 155
Gyventojai, turintys vieną pilietybę	297 903	151 086	88 940	100 355	542 016
Lietuvos Respublikos	296653	149256	88686	99625	534667
Baltarusijos Respublikos	76	118	21	62	1620
Rusijos Federacijos	493	1119	147	356	2704
Ukrainos	207	309	29	237	980
Kitų valstybių	474	284	57	75	2 045
Gyventojai, turintys daugiau nei vieną pilietybę	772	747	129	264	3 383
Be pilietybės	78	175	31	34	756

Priedas Nr. 6

Užimti gyventojai pagal gimimo šalį					
	Užimti gyventojai tūkst.				
	2017	2018	2019	2020	2021
Iš viso pagal valstybes	1354,8	1374,7	1378,4	1358,1	1368,6
Baltarusija	16,2	16,7	18,3	17,9	13,6
Lietuva	1292,1	1312,1	1309,8	1292,5	1311,1
Rusija	27,3	26,2	29,4	26,7	22,8
Ukraina	6,2	5,9	6,1	6,9	6,8
Kitos šalys	12,9	13,8	14,8	14,1	14,3

Priedas Nr. 7

Gausiausių tautybių išsilavinimo lygis*

2021 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatai

Tautybė	Aukštasis	Aukštesnysis ir specialusis	Vidurinis	Pagrindinis	Pradinis
---------	-----------	-----------------------------	-----------	-------------	----------

		vidurinis			
Iš viso	270	157	318	133	105
Lietuviai	278	157	307	132	108
Armėnai	352	157	333	87	60
Baltarusiai	197	233	371	138	54
Romai	9	25	188	230	468
Latviai	252	198	319	147	71
Lenkai	190	149	396	146	103
Rusai	268	193	335	122	72
Totoriai	256	211	350	116	58
Ukrainiečiai	287	245	310	112	41
Vokiečiai	269	162	306	128	119
Žydai	496	139	211	79	63

*1 tūkst. 10 metų ir vyresnių atitinkamos tautybės gyventojų teko turinčių išsilavinimą.

Priedas Nr. 8

Nusikalstamų veikų žinybinio registro duomenys apie užregistruotas nusikalstamas veikas, susijusias su diskriminacija, neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimais

Baudžiamojo kodekso straipsnis		2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
169 str. „Diskriminavimas dėl tautybės, rasės lyties, kilmės, religijos ar kitos grupinės priklausomybės“	Užregistruota, iš jų dėl:	0	0	0	0	2
	tautybės	0	0	0	0	1
	rasės	0	0	0	0	1
	Perduota į teismą	0	0	0	0	1
	Nustatytų įtariamųjų skaičius	0	0	0	0	1
170 str. „Kurstymas prieš bet kokios tautos, rasės, etninę, religinę ar kitokią žmonių grupę“	Užregistruota, iš jų dėl:	21	28	50	82	84
	tautybės	5	8	13	6	15
	rasės	2	3	7	3	7
	kilmės	0	0	1	0	0
	seksualinės orientacijos	9	11	24	67	57
	tikėjimo	0	3	3	1	0
	Perduota į teismą	5	3	3	23	37
	Nustatytų įtariamųjų skaičius	15	6	15	69	59
171 str. „Trukdymas atlikti religines apeigas ar religines iškilmes“	Užregistruota	1	2	1	0	0
	Perduota į teismą	0	1	0	1	0
	Nustatytų įtariamųjų skaičius	0	5	1	1	0
129 str. „Nužudymas“ 2 dalies 13 p.*	Užregistruota	0	0	0	0	0
135 str. „Sunkus sveikatos“	Užregistruota	0	0	0	0	0

sutrikdymas“ 2 dalies 13 p.*						
138 str. „Nesunkus sveikatos sutrikdymas“ 2 dalies 13 p.*	Užregistruota, iš jų dėl:	0	0	1	0	0
	kalbos	0	0	1	0	0
	Perduota į teismą	0	0	1	0	0
	Nustatytų įtariamųjų skaičius	0	0	1	0	0

* nusikaltimas padarytas siekiant išreikšti neapykantą asmenų grupei ar jai priklausančiam asmeniui dėl amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, neįgalumo, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų.

Priedas Nr. 9

Informacija apie 2019–2022 m. VSAT pareigūnams organizuotus mokymus

2019 m.:

- Migracijos departamento organizuoti mokymai dėl pareigūnų veiksmų užsieniečiui pateikus prašymą dėl prieglobsčio suteikimo;
- VSAT Pasieniečių mokykloje organizuoti pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo mokymai „Prieglobsčio prašytojai pasienyje. Standartai ir praktika“;
- VSAT pasienio rinktinių migracijos skyrių pareigūnams organizuoti mokymai „VSAT funkcijos nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės srityje, pirminių prieglobsčio procedūros veiksmų atlikimas“;
- Kartu su viešąja įstaiga *Diversity Development Group* ir Vilniaus arkivyskupijos „Caritas“ (toliau – „Caritas“) organizuoti mokymai apie priėmimo sąlygų užtikrinimą prieglobsčio prašytojams ir prekybos žmonėmis aukų atpažinimą.

2020 m.:

- LRKD organizuoti mokymai prieglobsčio tema VSAT Vilniaus pasienio rinktinės Lavoriškių pasienio užkardos, VSAT Vilniaus pasienio rinktinės Adučiškio, Tribonių ir Švenčionių pasienio užkardų pareigūnams;
- Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro valdybos, LRKD ir „Caritas“ organizuotas seminaras „Prieglobsčio prašytojų teisių užtikrinimas COVID-19 pandemijos metu“;
- *Diversity Development Group* ir „Caritas“ organizuoti mokymai apie priėmimo sąlygų užtikrinimą prieglobsčio prašytojams ir prekybos žmonėmis aukų atpažinimą;
- VSAT Pasieniečių mokykloje organizuoti mokymai apie pagrindines žmogaus teises;
- *Diversity Development Group* ir „Caritas“ organizuotas renginys „Mokymosi visą gyvenimą metodas priėmimo ir prieglobsčio sistemoje“;
- *Diversity Development Group* ir „Caritas“ organizuotas seminaras tema „Pabėgėlių ir prekybos žmonėmis aukų apsauga: sinergija, teigiami valstybės įsipareigojimai ir taikomos garantijos“.

2021 m.:

- Vietnamo Socialistinės Respublikos nevyriausybinių organizacijų organizuoti mokymai „Vietnamo kultūros ypatumai. Nelegalios migracijos ir prekybos žmonėmis prevencija“;
- VSAT Pasieniečių mokykloje organizuoti mokymai apie pagrindines žmogaus teises;

- Europos prieglobsčio paramos biuro (EASO) organizuoti mokymai „Bendravimas su prieglobsčio prašytojais ir informacijos teikimas jiems“.

2022 m.:

- Europos Sąjungos prieglobsčio agentūros (EUAA, buv. EASO) organizuoti mokymai "Komunikacija ir informacijos teikimas prieglobsčio prašytojams";
- VSAT Pasieniečių mokykloje organizuoti mokymai apie pagrindines žmogaus teises;
- VSAT organizuoti mokymai „Neteisėtos migracijos prevencija ir kontrolės užtikrinimas Lietuvoje“;
- EUAA organizuoti mokymai „Tarptautinės apsaugos prašymų registravimas“;
- *Diversity Development Group* ir „Caritas“ organizuoti mokymai „Mokymosi visą gyvenimą požiūris priėmimo ir prieglobsčio sistemoje“;
- EUAA ir VSAT organizuoti mokymai „Pažeidžiamumo nustatymas ir pradinės pagalbos teikimas“.